

EXPEDITION NASAFJÄLL

2019

Rapport 2019
red. Lennart Klang
& Maria Söderberg

Expedition Nasafjäll 2019

Dokumentation av gruvlämningar,
Arjeplogs kronoöverloppsmark 29:1,
Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.

LK KONSULT
Lennart Klang
rapport 2019:12

Omslaget

Övre raden (från vänster): Lennart Klang dokumenterar, publikt möte vid gruvstugan med guidning och Ola Nilsson visar en trolig vattenränna från gruvområdet.

Mellersta raden (från vänster): Lena Berg Nilsson guidar i gruvområdet Överberget, vårt tält för övernattnig och utrustning samt gränsröse väster om de centrala gruvområdena inom riksintresseområdet.

Nedre raden (från vänster): Mötet i Lillpite med förberedelser inför årets inventering. På bilden syns Lena Berg Nilsson, Ola Nilsson, Maria Söderberg, Kenneth Awebro och Lennart Klang. Bilden från Nasafjäll är tagen vid ankomst med all utrustning. De mörka regnmolnen bakom expeditions medlemmar gav vika.

*Omslagsbilder Maria Söderberg,
utom gruppbild i Lillpite som är tagen av Christopher Awebro.*

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-111-2019.
Uppdragstagare:	Midsummer HB (Maria Söderberg).
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Norrbotten.
Fornminnesnummer Fornreg och Fornsök:	Se Bilaga 7.
Objekt-nr som inte redovisas i Fornreg:	Se Bilaga 7.
Kommun:	Arjeplog.
Socken:	Arjeplog.
Landskap:	Lappland.
Fastighet:	Arjeplogs kronoöverloppsmark 29:1.
Typ av uppdrag:	Dokumentation av gruv lämningar (fornminnesinventering i riksintresseområde för kulturmiljövård) motsvarande en arkeologisk utredning steg 1.
Datering:	Historisk tid.
Typ av fornminnesobjekt:	Bergshistorisk lämning övrig, Dammvall, Förvaringsanläggning, Gruvhål, Gruvområde, Gränsmärke, Husgrund, historisk tid, Rösning, Övrigt.
Antal fältdagar och varaktighet:	12 dagar (2019-08-09 – 2019-08-11), totalt ca 85 fälttimmar för fyra personer exklusive planeringsmöten och restid.
Antal rapportdagar:	23 dagar inklusive inregistrering i Fornreg och exklusive bifogad rapportering i Bilaga 4, Bilaga 5 och Bilaga 6.
Projektledare:	Maria Söderberg (Midsummer HB).
Rapportansvarig underkonsult:	Lennart Klang (LK Konsult).
Deltagare i fältinventeringen:	Maria Söderberg med underkonsulter Lena Berg Nilsson (ArcMontana), Ola Nilsson (ArcMontana) och Lennart Klang.
Övrig medverkande:	Kenneth Awebro (arkivstudier).
Inventerad yta:	Ca 400 hektar.
M ö.h.:	Ca 900-1 100 m ö.h.
Koordinatsystem:	SWEREF 99TM.
Kartblad:	Fjällkartan BD15 Nasafjället.

Dokumentationshandlingars förvaring:	I uppdragstagarens och respektive underkonsults arkivering (kassaskåp, hårddiskar, molntjänster, anteckningsblock). Shapefiler har levererats till Länsstyrelsen Norrbotten.
Digital dokumentation och programvaror:	Digitala foton och shaper lagras i uppdragstagarens och respektive underkonsults hårddiskar.
Antal fotografier:	8 bilder på försättssidan: 1 bild i rapporten. 52 bilder i Bilaga 2. 46 bilder i Bilaga 3. 9 bilder i Bilaga 4. 6 bilder i Bilaga 6. 1 bild sista sidan. Summa 123 fotobilder.
Summa fyndmängd:	Inga fynd tillvaratagna.
Publiceringstillstånd kartor:	© Lantmäteriet Dnr: R50018065_150001. Gäller för digital publicering.

Innehållsförteckning

Administrativa uppgifter	3
Inledning	6
Sammanfattning	7
Syfte	8
Inriktning och problemformuleringar	8
Områdets förutsättningar	10
Utgångspunkter och utförande	12
Resultat	14
Vetenskaplig tolkning	20
Vidare undersökningar	21
Utvärdering	22
Referenser	23
Förkortningar	24
Bilaga 1. Kartor	25
Bilaga 2. Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2019. SV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4.	29
Bilaga 3. Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2019. NV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4. Författare Lena Berg Nilsson och Ola Nilsson.	56
Bilaga 4. Bok- och vaskverket – 2019 års fältarbete. Författare: Ola Nilsson.	89
Bilaga 5. Nedslag i arkiven för Expedition Nasafjäll 2019. Författare: Kenneth Awebro.	95
Bilaga 6. Nasafjäll – publika insatser 2019. Författare Maria Söderberg.	100
Bilaga 7. ID-nummer fornminnen registrerade 2019.	103

Rapportens sid. 3–55.
Författare: Lennart Klang.

Varje medverkande författare svarar själva för sina texter och har upphovsrätt för sitt respektive material i denna rapport.

Inledning

Denna rapport redovisar resultat av en fornminnesinventering som utförts inom ett ca 400 ha stort område i riksintresset för kulturmiljövård Nasafjäll [BD 4] i enlighet med beslut av Länsstyrelsen Norrbotten 2019-05-10. I bilagor redovisas även arkivstudier, specialstudier av bokverk och publika arrangemang, insatser gjorda inom ramen för Expedition Nasafjäll år 2019, men utanför ramen för den fornminnesinventering som utförts med ekonomiskt bidrag av länsstyrelsen.

Expedition Nasafjäll är ett samarbetsprojekt med Maria Söderberg som projektledare. Expeditionen innefattar ett flertal insatser i syfte att öka och tillgängliggöra kunskapen om den gruvdrift som inleddes på 1630-talet på Nasafjäll och i perioder fortsatte under 1700-, 1800- och 1900-talen. Expeditionen har antikvariska, vetenskapliga och publika ambitioner som redovisats i tidigare rapporter (Berg Nilsson & Klang 2016, Klang & Söderberg 2017, Berg Nilsson 2018), både för gruvorna på Nasafjäll och för sammanhängande andra verksamheter som t.ex. transporter till och från Nasafjäll.

Det inventeringsresultat som redovisas i denna rapport är ett av flera steg i en planerad dokumentation. Dokumentationen inleddes som en förstudie 2015-2016, finansierad av tre företag inom konsultgruppen Landskapsarkeologerna (ArcMontana, LK Konsult och R-Info kultur). Från år 2018 görs en granskning och komplettering av förstudiens preliminära resultat med ekonomiskt stöd av Länsstyrelsen Norrbotten.

År 2018 fokuserade dokumentationen på husgrunder vid gruvorna. Fortsättningen 2019, som denna rapport redovisar, fokuserade på en genomgång av vilka lämningar som förekommer i markerna inom västra halvan av riksintresseområdet, utanför de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget. De centrala gruvområdena avgränsades vid fältarbetet 2019, men dokumentationen av vad de innehåller återstår liksom en fortsatt fornminnesinventering inom återstående del av riksintresseområdets östra halva, insatser som planeras till år 2020. Expeditionen har ambitioner att även fortsätta efter år 2020, med fokus på både fördjupad dokumentation och andra insatser, såsom vetenskaplig och populärvetenskaplig publicering av expeditionens resultat.

Expeditionen 2019 inleddes med bl.a. fältförberedelser efter ett möte med Länsstyrelsen Norrbotten 2018-12-14. Startmöte med slutlig planering av fältarbetet och rapportarbetet genomfördes i Lillpite 2019-08-08, varefter fältarbetet genomfördes 2019-08-09–2019-08-11 av Lena Berg Nilsson, Lennart Klang, Ola Nilsson och Maria Söderberg. Rapporteringen har sedan genomförts i september och oktober 2019. Förutom deltagarna i fältarbetet deltog även Kenneth Awebro vid planeringsmötet i Lillpite.

Fältförberedelserna och rapportarbetet samordnades av Lennart Klang, som skrivit denna rapport och objekttabellen Bilaga 2. Lena Berg Nilsson har gjort redovisningen i Fornreg samt sammanställt shapefiler, kartor i denna rapport och i Bilaga 1. Tillsammans med Ola Nilsson har Lena Berg Nilsson också skrivit objekttabellen Bilaga 3. Ola Nilsson har bidragit med Bilaga 4, Kenneth Awebro med Bilaga 5 och Maria Söderberg med Bilaga 6. Maria Söderberg har även svarat för rapportens slutliga layout, i samarbete med Lennart Klang.

Rapportens disposition följer länsstyrelsens rapportanvisning 2009-04-08 (Länsstyrelsen Norrbotten 2009). Kontaktperson var Gunilla Edbom, Länsstyrelsen Norrbotten.

Sammanfattning

Det aktuella inventeringsområdet på Nasafjäll ligger på kalfjället ca 12 mil nordväst om tätorten Arjeplog och tangerar gränsen mot Norge. Före Expedition Nasafjäll var redovisningen i FMIS och riksintressebeskrivningen påtagligt ofullständig och delvis felaktig, vilket framgår av expeditionens rapporter 2016, 2017 och 2018.

Syftet med fornminnesinventeringen 2019 var att identifiera och dokumentera fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inom västra halvan av den areal som är riksintresse för kulturmiljövården. Avgränsningen till västra halvan styrdes av tilldelade medel, bedömd rimlig täckningsgrad vid fältarbetet och länsstyrelsens önskemål att prioritera framtagande av underlag för pågående översyn av riksintressen i landet. Med den prioriteringen gjordes inget kompletterande fältarbete i de centrala gruvområdena och endast begränsade arkivstudier. Arkivstudierna inriktades på namnfrågor kopplade till gruvverksamheten, några upplysningar om andra platser med anknytning till verksamheten på Nasafjäll, t.ex. Adolfström, och inledande studier av det senare 1800-talets försvar, dvs. markeringar i terrängen i syfte att juridiskt försvara rätten till gruvidrift.

Vid fältarbetet registrerades ca 140 lokaler, varav 128 inrapporterades till Fornreg. 27 lokaler bedöms som fornlämningar, 6 som möjliga fornlämningar och 95 som övriga kulturhistoriska lämningar. Övriga lokaler hade sådan karaktär att de inte har redovisats i Fornreg (belägna i Norge, bedöms som naturbildningar eller kommer att bedömas vid kommande fältarbete, troligen år 2020). Lokaler som bedöms som fornlämningar är enligt Riksantikvarieämbetets terminologi 6 gruvområden, 20 gruvhål och 1 bergshistorisk lämning övrig. De möjliga fornlämningarna utgörs av 3 rösnings, 1 dammvall, 1 förvaringsanläggning och 1 husgrund, historisk tid. Lokaler med övriga kulturhistoriska lämningarna utgörs av 2 gruvområden, 32 gruvhål, 21 övriga bergshistoriska lämningar (huvudsakligen rektangulära försvar), 25 gränsmärken, 8 rösnings, 1 förvaringsanläggning, 1 husgrund och 5 lämningar som rubriceras ”övrigt”.

Fyra av gruvområdena utgörs av de tidigare kända centrala gruvområdena från 1600-talet Överbergskullen, Överberget, Mellanberget och Underberget. Fyra andra gruvområden var tidigare okända. De tidigare okända gruvområdena har dokumenterats vid inventeringen och är relativt små, medan de centrala gruvområdena är mer omfattande och har inte dokumenterats färdigt vid 2019 års inventering (antal lämningar av olika slag redovisas mycket preliminärt och beskrivningar av dessa är ännu inte upprättade).

Inventeringsresultatet bör följas upp med en fortsättning år 2020, inriktad på registrering av fornminnen inom riksintesseområdets östra halva samt återbesök på några få platser som vid fältarbetets utvärdering 2019 framstår som fortsatt problematiska och som bör gå att bedöma bättre efter riktade analyser som fältförberedelser 2020. Därtill bör arkeologisk registrering av ingående lämningar i de centrala gruvområdena göras med stöd av arkivstudier. Expeditionen bör också fortsätta studera Nasafjälls bokverk, vars sandhögar är särskilt utsatta för kontinuerliga skador av vattenströmmar vid årliga snösmältningar.

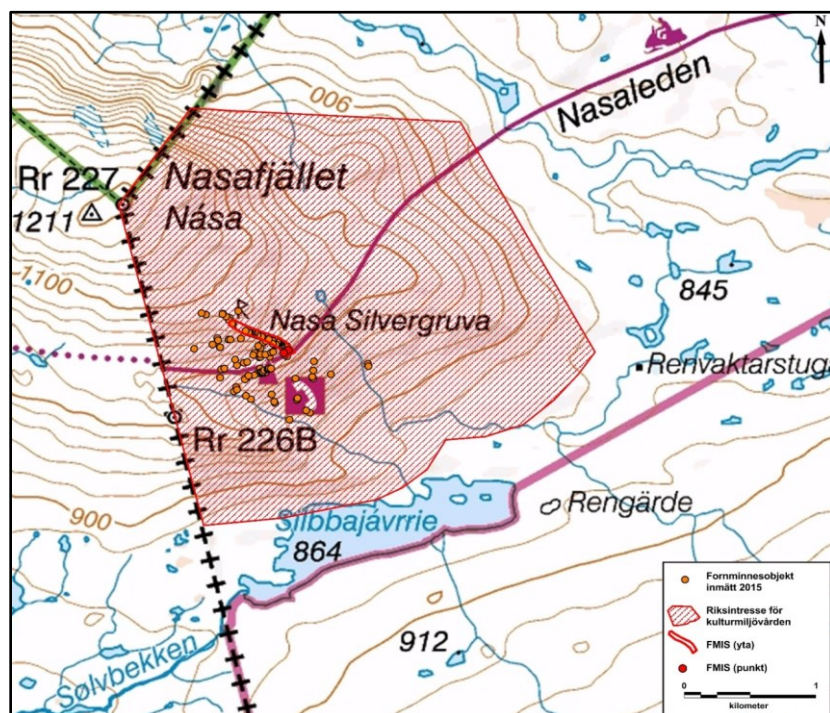
Syfte

Målet med inventeringen 2019 var att dokumentera fornminnen inom riksintresset för kulturmiljövård BD 4 Nasafjäll. Syftet var

- att beskriva, lägesbestämma och tolka gruvlämningar och eventuella andra förekommande lämningar
- att bedöma förekommande fornminnens antikvariska status enligt RAÄ:s riktlinjer samt fotodokumentera fornminnen och delar av det landskap som berörs
- att registrera dokumenterade fornminnen i Fornreg.

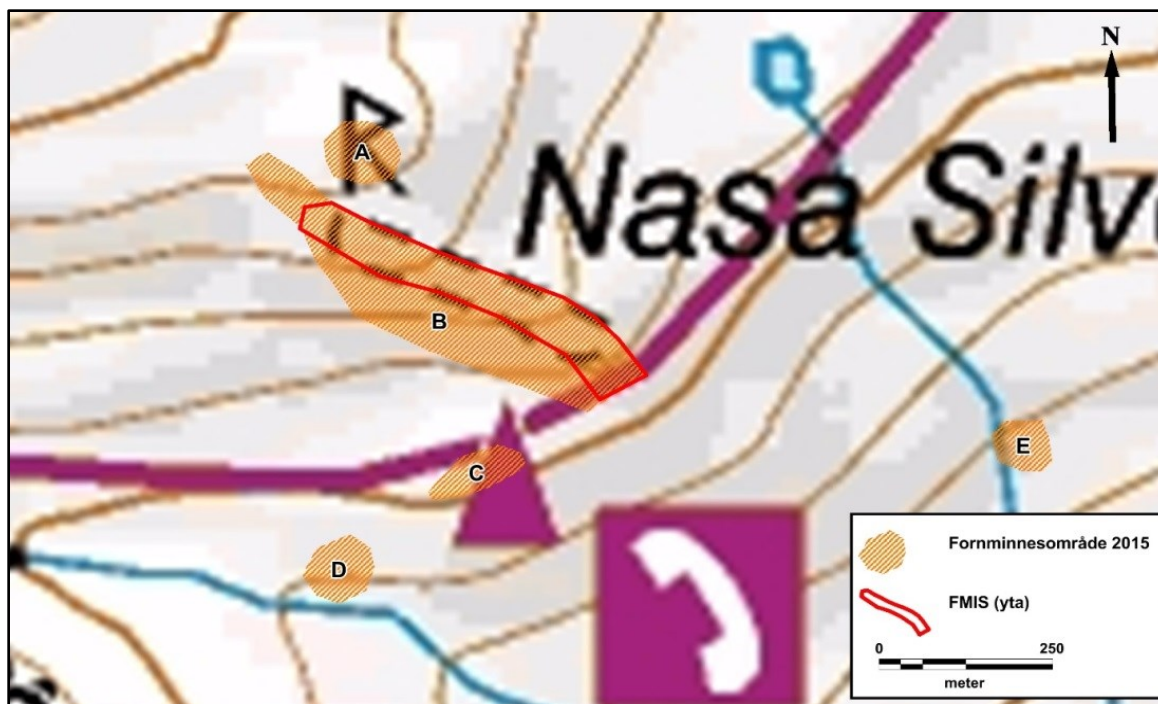
Inriktning och problemformuleringar

Den utförda förstudien för Expedition Nasafjäll (Berg Nilsson & Klang 2016) noterade ca 350 lämningar, varav ca 150 förekom på ca 50 lokaler i omgivningarna till de centrala gruvområdena och lägesbestämdes med handhållen GPS (figur 1). I de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget karterades lämningar med hjälp av stegning och kompass dvs. utan GPS-stöd. Inventeringen i omgivningarna, som även berörde delar av de centrala gruvområdena, utfördes av Lena Berg Nilsson, Gerhard Flink, Ola Nilsson och Ingela Norlin. Karteringen utfördes av Lennart Klang, som också granskade några lämningar utanför de centrala gruvområdena. Gemensamt för bägge insatserna – inventeringen och karteringen - var att anteckningar gjordes om ett urval objekt men att beskrivningar inte gjordes färdiga för varken registrering i FMIS eller för expeditionens ambitioner att göra en mer ingående dokumentation med bl.a. fotobilder och iakttagelser utöver vad som efterfrågas för registrering i FMIS.

Figur 1. Nasafjäll med påträffade objekt vid förstudien 2015, riksintresset för kulturmiljövården [BD4] samt tidigare registreringar i FMIS. Underlagskarta: GSD-Fjällkartan. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2016.

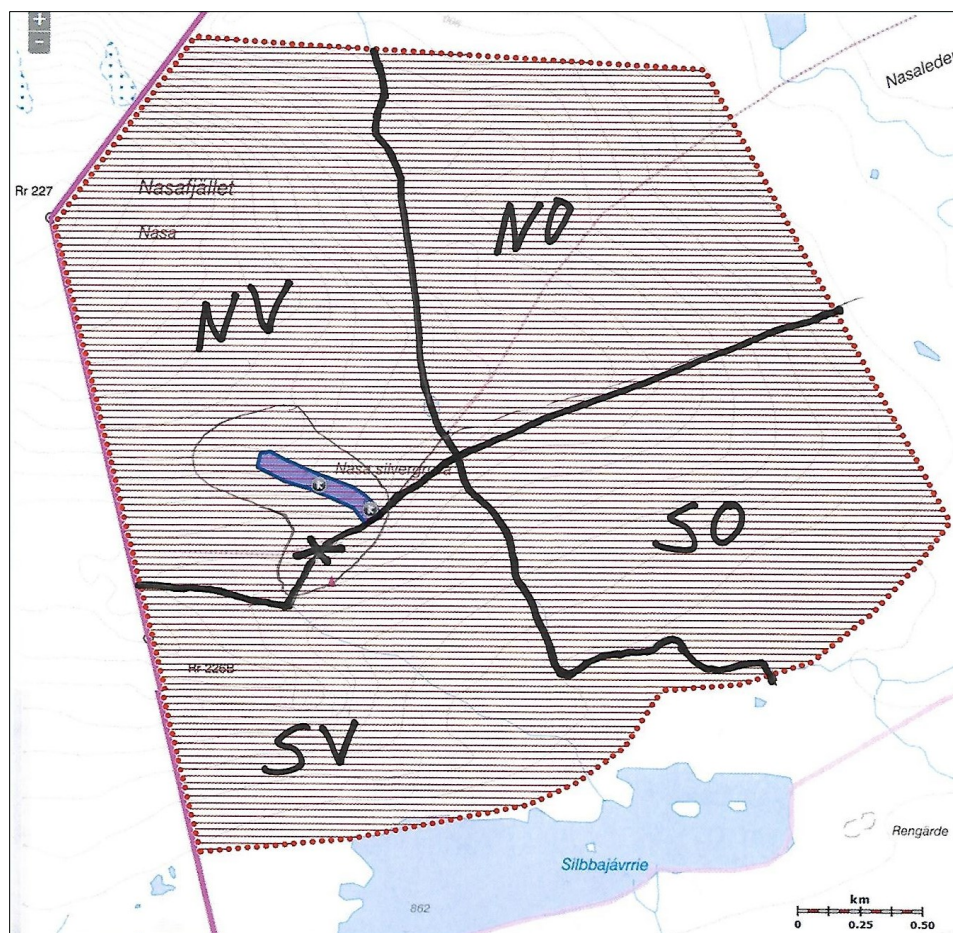

Figur 2. Nasa silvergruvors preliminärt avgränsade fyra centrala gruvområden (a, b, c och d) samt bokverksområdet (e) enligt förstudien 2015-2016. a: Överbergskullen, b: Överberget, c: Mellanberget och d: Underberget. Underlagskarta: GSD-Fjällkartan. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2016.

Inriktningen för 2019 års inventering gjordes klar i samråd med Länsstyrelsen Norrbotten efter en analys av alternativa ambitionsnivåer för fältarbetet inom riksintresseområdet, som är ca 850 hektar stort i kuperad kalfjällsterräng. Området delades in i fyra kvadranter (figur 3), som analyserades i fältförberedelserna med avseende på fältarbetets behövliga täckningsgrad för den antikvariska redovisningen enligt länsstyrelsens önskemål. I aktuell terräng bedömdes varje kvadrant i genomsnitt kunna fornminnesinventeras med medelhög ambitionsnivå, ca 0,3-0,5 km² per arbetsdag. Hög ambitionsnivå kunde också övervägas (ca 0,15-25 km² per dag), men valdes bort med hänsyn till gjord förstudie och terrängens goda siktförhållanden (inga skymmande träd på kalfjället). Lägre ambitionsnivå, ca 1 km² per dag, bedömdes inte kunna uppfylla målet att bedöma kvadranternas hela arealer och registrera det stora antal lämningar som förväntades.

De två västliga kvadranterna valdes ut för fältarbetet 2019. Två grupper med två personer per grupp beräknades kunna inventera ca 70 hektar per dag. Varje grupp fick även ta ställning till om tid fanns för att inleda inventering på de återstående två fjärdedelarna. Inriktningen bestämdes vara att fokusera på lämningar utanför de fyra centrala gruvområdena och att så långt som möjligt avgöra i vilken utsträckning registrerade lämningar bör bedömas som fornlämningar respektive övriga kulturhistoriska lämningar, dvs. urskilja vilka lämningar som kan bedömas som tillkomna före respektive efter år 1850 i enlighet med gällande lagstiftning (KML) och Riksantikvarieämbetets riktlinjer (Riksantikvarieämbetet 2014a och 2014b).

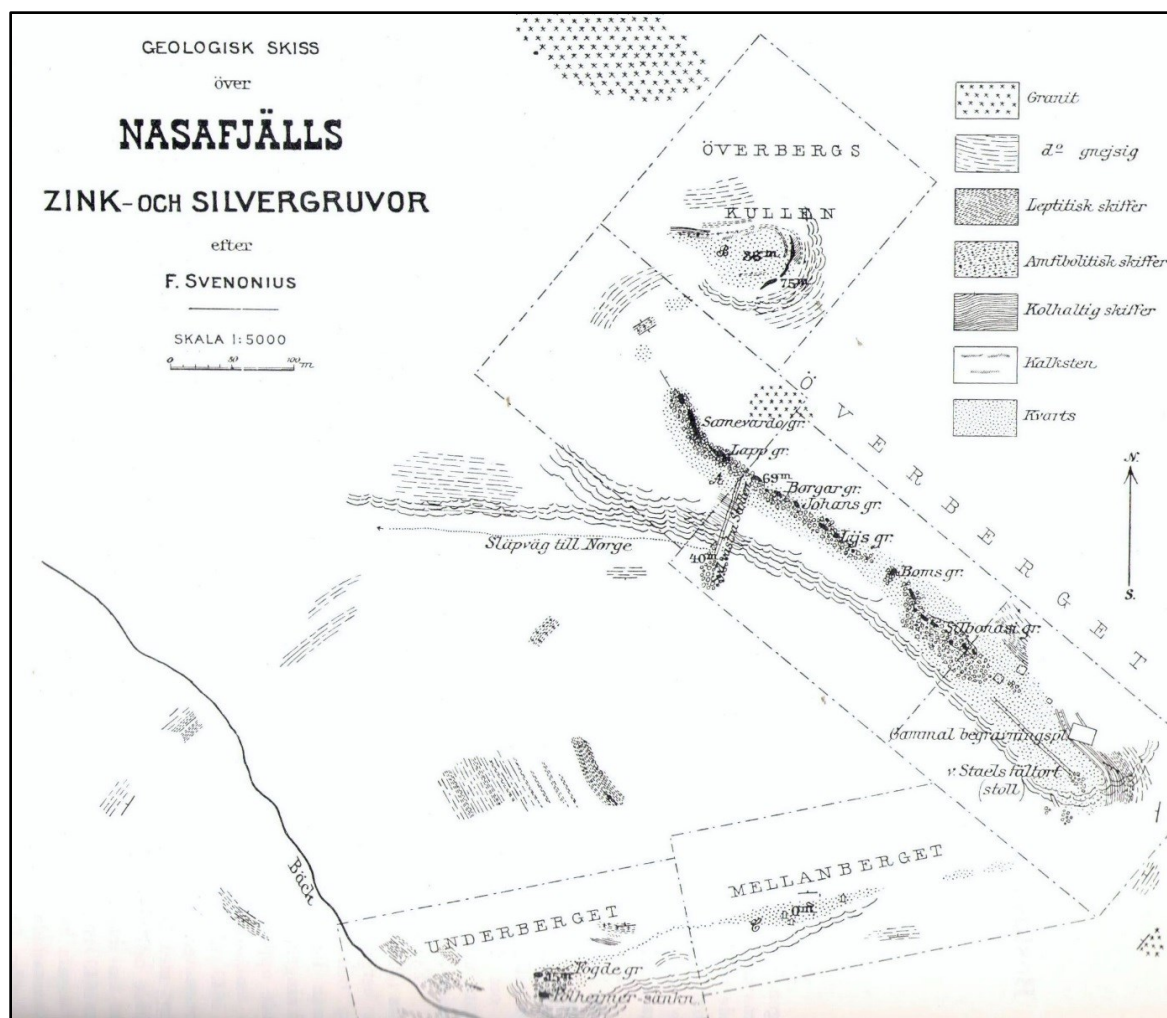

Figur 3. Riksintresseområdet indelat i fyra inventeringsområden, varav de i NV och SV inventerades 2019. Områdena NO och SO återstår att inventera, vilket planeras till år 2020. Med kryss på gränsen mellan kvadranterna NV och SV markeras gruvstugan. Området som ringar in gruvstugan och blåmarkerad redovisning (enligt FMIS) innefattar de centrala gruvområdena enligt figur 2. Underlagskarta: FMIS. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lennart Klang 2019.

Områdets förutsättningar

Områdets förutsättningar har utförligt redovisats i tidigare rapporter av Expedition Nasafjäll (Berg Nilsson & Klang 2016, Klang & Söderberg 2017, Berg Nilsson 2018). Tre brytningsperioder är kända i historiska källor, varav den första, från tiden 1635-1659, var den mest givande silverbrytningsperioden. Den andra verksamhetstiden, 1770-1810, hade mer begränsad omfattning och var huvudsakligen inriktad på att utvinna mineral i gråbergsvarp från 1600-talets verksamhetsperiod. Den tredje verksamhetstiden, 1887-1946 (med möjlig fortsättning i mycket liten men oklar skala fram till 1999), var huvudsakligen inriktad på prospektering i syfte att bedöma om det fanns lönsamhet med utökad och fortsatt gruvdrift.

Sammantaget kan således konstateras att den mest givande verksamhetsperioden hör till 1600-talet, men att den tredje verksamhetsperioden under slutet av 1800-talet och 1900-talet kan antas ha påverkat eller skapat ett svårbedömt antal lämningar i området. En skiss från 1920-talet visar de geologiska förutsättningarna för de centrala gruvområdena (figur 4). Inför fältarbetet 2019 fanns ingen känd karta som redovisar prospekteringar och ingrepp under den tredje verksamhetsperioden i omgivningarna, vilket innebär att bedömningar om olika tidsskeden för gruvdriften här främst blir hänvisad till fältiakttagelser.

Figur 4. Geologisk skiss över gruvorna på Nasafjäll. Efter Tegengren 1924 s 72.

Förutom spår efter gruvdriften finns även förutsättningar att identifiera lämningar efter samiska aktiviteter i kulturmiljövårdens riksintresseområde, antingen kopplade till transporter i samband med gruvbrytningen eller helt fristående från gruvverksamheten. Området hör till Svaipa fjällsameby, som på sametingets hemsida redovisar strategiskt viktigt uppsamlingsområde på Nasafjäll.

På svenska sidan av Nasafjäll har veterligen ingen fornminnesinventering tidigare genomförts, men på norska sidan finns uppgifter om fornminnen på Nasafjälls västra del, där en sommargrav för ett barn och en boplats med tre härdar har registrerats (Lantz 2012). På Nasafjälls högsta del har en rest sten registrerats som naturbildning och en s.k. liggande höna (stenblock på underliggande mindre stenar) analyserats med hjälp av informanter med resultat att ingen tradition är känd som ger "hönan" norskt kulturminnesskydd (a.a.). Inventeringsresultatet på norska sidan omnämner även rösningsar som kan markera gamla gränslinjer mellan Norge och Sverige, en stenröjd övernattningsplats med upplagda stenar intill ett större stenblock och en möjlig offersten som består av ett block med antropomorfa drag (a.a. se figur 5).

Fornminnesinventeringen på norska sidan föranleddes av planering för en framtida kvartsgruva och baserades till stor del på intervjuer med representanter för Semisjaur-Njarg och Svaipa samebyar, vilket följdes upp med fältarbete. Vid intervjuer framkom att inga

stalotomter är kända på Nasafjäll, men att sådana förekommer både norr och söder om fjället. Anledningen antogs vara att Nasafjäll är ett kargt område och typiskt sommarland, medan frodigare och bättre vinterbeten förekommer längre mot norr och söder, vilket skulle kunna vara en förklaring till stalotomternas utbredning (a.a.).

Figur 5. Möjlig offersten med antropomorfa drag på norska sidan av Nasafjäll. Efter Lantz 2012 s 6.

Utgångspunkter och utförande

Fältarbetet förbereddes med en genomgång av relevant litteratur, relevanta arkeologiska rapporter, relevanta arkiv, FMIS, Sametingets hemsida och insamlat material vid gjord förstudie för Expedition Nasafjäll 2015-2016. I första hand förväntades att ett antal lämningar relaterade till gruvverksamheten skulle dokumenteras, men därtill var det även av intresse att se om andra fornminnestyper förekommer i området. Alla typer av lämningar som kan påträffas i området eftersöktes och registrerades.

Metoder vid fältarbetet relaterades till områdets topografi, markslag och fornlämningspotential. Okulär granskning av markytor inklusive selektiv sondning var de metoder som inledningsvis bedömdes aktuella. Gruvrelaterade objekt med oklar fornminneskaraktär antogs kunna bedömas med hjälp av skriftliga källor, antingen i anslutning till 2019 års fältarbeten eller längre fram inom Expedition Nasafjälls fortsättning. Eventuella diffusa stensamlingar och andra lämningar, som exempelvis skulle kunna vara härdar, bengömmor eller alternativt naturbildningar, kan bli aktuella för provundersökningar med spade om sondning i sådana objekt inte kan ge tillförlitlig information, men sådana eventuella undersökningar var inte aktuella vid 2019 års inventeringsarbete utan skulle kunna bli en fortsättning inom expeditionen ett annat år.

Fältarbetet delades upp så att kvadranten i NV inventerades av Lena Berg Nilsson och Ola Nilsson, som båda utförde rekognoscering och dokumentation. Kvadranten i SV rekognoserades av Lennart Klang och Maria Söderberg, med Lennart Klang som ansvarig för dokumentationen.

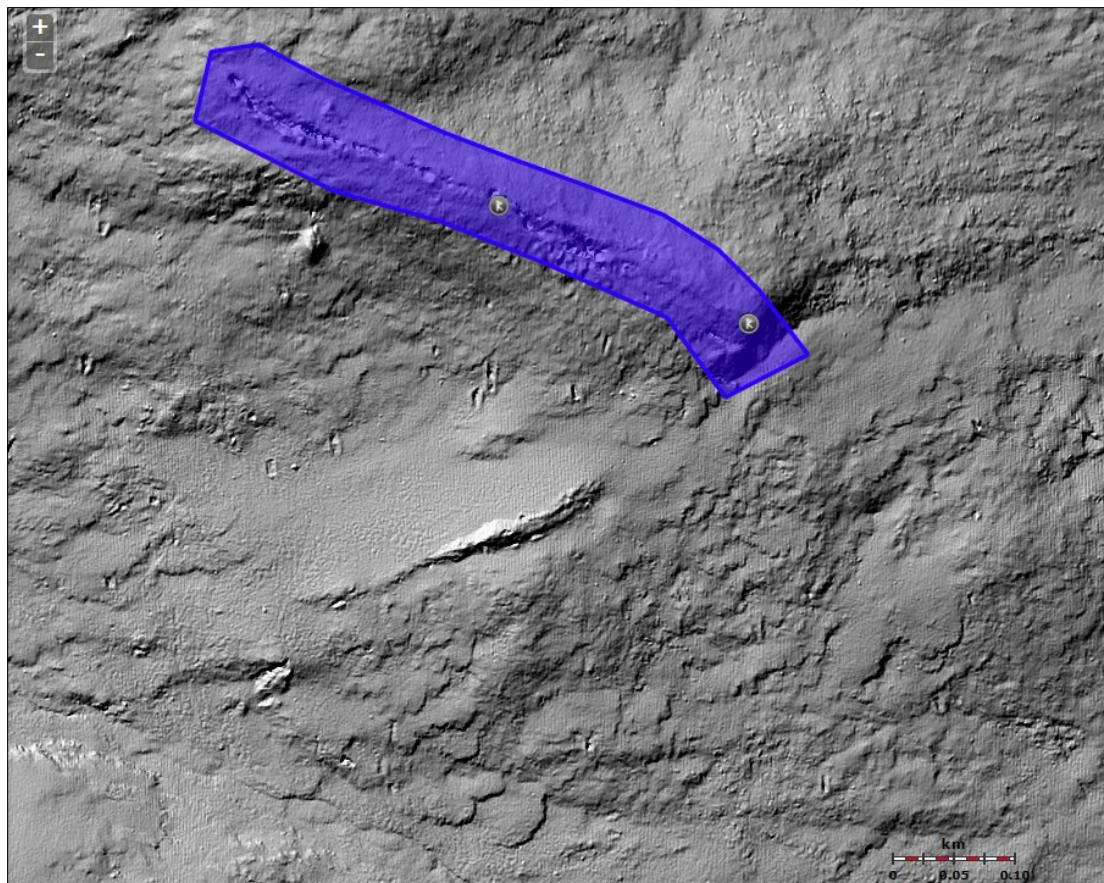
Dokumentationen gjordes efter riktlinjer enligt RAÄ och FMIS (Riksantikvarieämbetet 2014a och 2014b), inkluderande förslag till status för registrerade objekt (fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar) och koordinatsättning i SWEREF 99 TM med handhållen GPS.

Utöver efterfrågad information för införande i Fornreg genomfördes även en foto-dokumentation med inriktning på de registrerade lämningarna (redovisas i objekttabellerna Bilaga 2 och Bilaga 3). För flera objekt gjordes även en uppmätning av kartlav i syfte att få underlag till tolkning av kronologiska sammanhang. Metoden och dess felkällor var välkända vid fältarbetet (jfr Broadbent 2000 och Klang 2005).

Fyndstrategin var att inte tillvarata eventuella påträffade fynd. Sådana kan övervägas tillvaratas i ett senare skede av expeditionen, efter utvärderingar när expeditionens inventeringsfas är klar.

Vid inventeringen fanns två särskilt viktiga utgångspunkter, dels de preliminära registreringar som gjordes inom ramen för förstudien 2015-2016 (figur 1) och dessutom de terrängskuggningskartor som kan studeras i FMIS (jfr figur 6) och är baserade på laserscanning. Vid inventeringen användes en kombination av anteckningar vid förstudien och kopior med terrängskuggningskartorna. Därtill gjordes terrängrekognosering mellan och utanför de indikationer som kunde ses på terrängskuggningskartorna eller fanns i anteckningar från förstudien.

Terrängskuggningskartorna indikerar att en viktig uppgift vid inventeringen och Expedition Nasafjäll 2019 var att registrera och förklara de rektangulära formationerna som framträder tydligt både i terrängen och på kartorna (figur 6) samt att inom de två inventerade kvadranterna klargöra dessas utbredning. Figur 6 indikerar vidare att det förekommer ett stort antal ytterligare objekt som bör ha med gruvsdriften att göra, vilkas utbredning också är av intresse. Eventuella andra lämningar, t.ex. efter samiska aktiviteter, kan däremot knappast ses på terrängskuggningskartorna, men bör upptäckas vid fältarbetets terrängrekognosering.

Figur 6. Utdrag ur terrängskuggningskartan i FMIS. Med blått redovisas RAÅ Arjeplog 362:1-2, som i Fornreg håller på att få ett preciserat innehåll genom insatser inom Expedition Nasafjäll. I omgivningarna till det blåmarkerade området ser man ett stort antal närmast rektangulära formationer och ytterligare ett stort antal formationer av oklar karaktär. Bakgrundskarta Copyright © Lantmäteriet.

Resultat

Fältarbetet kunde genomföras i bra men blåsigt väder och goda besiktningsförhållanden, med endast enstaka regnskurar i övervägande uppehållsväder.

Resultatet av inventeringen redovisas på kartor (Bilaga 1) och i objekttabeller (Bilaga 2 och Bilaga 3). Objekttabellerna har bearbetats lite olika mycket vilket bedöms sakna betydelse för denna rapportering. Båda objekttabellerna innehåller upplysningar som efterfrågas av länsstyrelsen och för registrering i Fornreg. Därtill förekommer upplysningar som kan komma att bearbetas mer inom expeditionens fortsättning. Detta berör bland annat ovan omnämnda rektangulära formationer, som bör analyseras mer, och även frågor som referenser till tidigare insatser före och inom Expedition Nasafjäll. Historiska kartor och tidigare arbeten (t.ex. Bromé 1923 och Lundman 2010) redovisas bara i undantagsfall i objekttabellerna. Allmänt kan sägas att talrika referenser är kända till de centrala gruvområdena (se tidigare rapporter för expedition Nasafjäll), men fåtaliga eller inga är i nuläget kända till objekten i omgivningarna.

I objekttabellerna (Bilaga 2 och Bilaga 3), på kartor (Bilaga 1) och i Tabell 1 redovisas både tilldelade ID i Fornreg och interna ID. Interna ID som sammanställts vid rapportarbetet (objekt-nr), används på kartor och i Tabell 1 är anpassade till en inledd nummerserie i

förstudien från 2015-2016, vilket förklarar att luckor förekommer i serien. Vid fortsatt inventering i området, planerad till år 2020, kommer nummerserien att kompletteras.

Vid fältarbetet användes ytterligare interna nummerserier, vilka är relaterade till vem som utförde den arkeologiska dokumentationen. Detta har redovisats på lite olika sätt i objekt-tabellerna, varav den i Bilaga 2 endast relateras till fältarbetet 2019 och den i Bilaga 3 också relaterar till tidigare insatser inom Expedition Nasafjäll, bland annat förstudien 2015-2016.

De registrerade lokalerna sammanfattas nedan i Tabell 1 med avseende på ID-nr, lämningstyp och antikvarisk bedömning. Se vidare kartor i Bilaga 1 och beskrivningar med fotodokumentation i Bilaga 2 och Bilaga 3.

Inventeringsresultatet visar att 27 objekt-nr bedöms som fornlämningslokaler och ca 100 objekt-nr som övriga kulturhistoriska lämningar eller möjliga fornlämningar. Därtill kommer några få lokaler som inte redovisas i Fornreg (ligger i Norge, är naturbildningar eller kommer att bedömas vid kommande års fortsatta inventeringsarbete).

Förutom de tidigare kända fyra centrala gruvområdena Överbergskullen, Överberget, Mellanberget och Underberget (figur 2 och figur 4), som alla har ett ursprung i 1600-talets gruvbrytningsperiod och är fornlämningar, har nu ytterligare fyra gruvområden registrerats. Två av dessa bedöms höra till äldre gruvbrytning och redovisas som fornlämningar. Två bedöms höra till Nasafjälls tredje brytningsperiod och redovisas som övriga kulturhistoriska lämningar. Intressant att notera är att de tillkommande gruvområdena av äldre karaktär (N79 och N144) ligger nära gränsen mot Norge och således ganska långt från de centrala gruvområdena. De är relativt små jämfört med de centrala gruvområdena men visar att den äldre gruvdriften hade ett större utbredningsområde än vad som tidigare varit känt.

Utanför gruvområdena, som har ett flertal gruvhål intill varandra, har ca 50 gruvhål enligt Riksantikvarieämbetets terminologi registrerats som ensamliggande, varav 20 har bedömts som fornlämningar från första eller möjligen andra brytningsperioden och resterande som övriga kulturhistoriska lämningar från den tredje brytningsperioden. Flera av gruvhålen som bedöms vara från den senaste brytningsperioden är mindre skärpningar, som troligen inte resulterat i malm och därför bör betecknas som prospekteringar.

Ca 20 lokaler har lämningar registrerade som ”bergshistorisk lämning övrig” enligt Riksantikvarieämbetets terminologi. Dessa har i objekttabellerna i allt väsentligt beskrivits som försvar (dvs. anlagda med syfte att juridiskt försvara rätten att få bryta malm i området) i form av rektangulära nergrävningar med upplagda vallar utmed långsidorna. Alternativt har de fungerat som prospekteringar (dvs. i så fall undersökningar i syfte att kontrollera om malm kan påträffas). Möjligen kan dessa syften ha kombinerats. Dessa lämningar utgörs av sådana rektangulära formationer som ovan omnämns som förekommande kring de centrala gruvområdena och kan ses på terrängskuggningskartor (figur 6). De bedöms höra till den tredje fasen av gruvdriften och därmed som övriga kulturhistoriska lämningar. Därtill har 1 lämning i inventeringsområdet beskrivits som försvar av sådan äldre karaktär som motiverar fornlämningsstatus. Denna är uppbyggd av staplade stenar.

I övrigt har 25 gränsmärken, 8 rösnings, 2 förvaringsanläggningar, 2 husgrunder och 1 dammvall registrerats som övriga kulturhistoriska lämningar eller möjliga fornlämningar. Troligen har inga karaktäristiska lämningar efter samisk aktivitet registrerats, möjligen med undantag för en förvarings- och rastplats vid stora stenblock strax utanför riksintresseområdet

nära sjön Silbbajávrrie. Inga spår efter härdar registrerades nere vid sjön, vilket möjligen förklaras av att endast mindre delar av sjöns stränder ingick i inventeringsområdet (jfr figur 1 och figur 3). Dessa visade sig bestå av karga marker.

Tabell 1. Registrerade lämningstyper och antikvariska bedömningar vid den arkeologiska utredningen.

Lämnings-nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2019
L2019:5209	A	Gruvområde	Fornlämning
L1995:70	B	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5191	C	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5192	D	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5188	N1	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5187	N2	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5186	N3	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5210	N69	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5211	N71	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5212	N72	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5213	N73	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5214	N75	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5215	N77	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5216	N78	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5217	N79	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5218	N96	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
-	N97	Gränsmärke	Redovisas inte i Fornreg
L2019:5219	N98	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5220	N99	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5221	N100	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5222	N101	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5223	N104	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5224	N105	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5225	N106	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5226	N107	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning

L2019:5227	N108	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5228	N109	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5229	N110	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5230	N111	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5231	N112	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5232	N113	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5233	N114	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5234	N115	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5235	N116	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
-	N117	Gränsmärke	Redovisas inte i Fornreg
L2019:5236	N118	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5238	N119	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5239	N120	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5240	N121	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5243	N122	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5244	N123	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5246	N124	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5247	N125	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5248	N126	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5251	N127	Gruvområde	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5252	N128	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5253	N129	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5255	N130	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5259	N131	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5261	N132	Husgrund, historisk tid	Möjlig fornlämning
L2019:5264	N133	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5265	N134	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5267	N135	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5268	N138	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5269	N139	Gruvområde	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5270	N140	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning

L2019:5271	N141	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5283	N142	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5284	N143	Bergshistorisk lämning annan	Fornlämning
L2019:5285	N144	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5286	N145	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5287	N146	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5288	N147	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5289	N148	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5290	N149	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5291	N150	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5292	N151	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5293	N152	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
-	N153	Gruvhål	Redovisas inte i Fornreg
-	N154	Gruvhål	Redovisas inte i Fornreg
L2019:5294	N155	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5295	N156	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5296	N157	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
-	N158	Gränsmärke	Redovisas inte i Fornreg
L2019:5297	N159	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5298	N160	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5299	N161	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5300	N162	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5301	N163	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5302	N164	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5303	N165	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5304	N166	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5305	N167	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5306	N168	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5307	N169	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5308	N170	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5309	N171	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning

L2019:5310	N172	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5134	N173	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5135	N174	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5136	N175	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5137	N176	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5138	N177	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5139	N178	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5141	N179	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5143	N180	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5145	N181	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5146	N182	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5147	N183	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5148	N184	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5149	N185	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5150	N186	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5152	N187	Bergshistorisk lämning annan	Fornlämning
L2019:5154	N188	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5155	N189	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5157	N190	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5158	N191	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5159	N192	Rösning	Möjlig fornlämning
L2019:5161	N193	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5162	N194	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5163	N195	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5166	N196	Dammvall	Möjlig fornlämning
L2019:5168	N197	Förvaringsanläggning	Möjlig fornlämning
L2019:5169	N198	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5170	N199	Gruvhål	Fornlämning
L2019:5171	N200	Rösning	Möjlig fornlämning
L2019:5172	N201	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5173	N202	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning

L2019:5174	N203	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5175	N204	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5176	N205	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5177	N206	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5178	N207	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5179	N208	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5180	N209	Bergshistorisk lämning annan	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5181	N210	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5182	N211	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5183	N212	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5184	N213	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5185	N214	Rösning	Möjlig fornlämning
L2019:5189	N215	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5190	N216	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
-	N217	Övrigt	Redovisas inte i Fornreg
L2019:5311	N218	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning

Vetenskaplig tolkning

De objekt som registrerades vid denna fornminnesinventering ger upphov till flera vetenskapliga tolkningar om gruvdriftens rumsliga och kronologiska fördelning på Nasafjäll. Enligt en sammanställning av länsstyrelsen 1998 omnämns Nasafjäll som en plats med gruvor som betjänade silververk (Länsstyrelsen Norrbotten m.fl. 1998 s 54), men sammanställningen framhåller att lämningar från historisk tid i Norrbotten har studerats i så begränsad omfattning att "vetenskapliga frågeställningar har därför inte kommit att formuleras" (a.a. s 56). Riktigt så illa var det nog inte ens 1998 (jfr t.ex. Bromé 1923, Awebro & Hedlund 1985, Awebro 1986, Hansson 1987), men oaktat tidigare insatser har Expedition Nasafjäll pekat på ett stort antal vetenskapliga frågeställningar i både förstudien 2015-2016 och rapporterna från 2017 och 2018.

Inventeringen 2019 har resulterat i att två tydliga kronologiska skikt har utkristalliserats för gruvdriften på Nasafjäll. Det äldre skiktet bedöms höra till 1600-talets brytningsperiod och det yngre skiktet tolkas som hörande till tredje brytningsperioden (från 1887 och in i 1900-talet).

Det äldre skiktet består av bearbetningar som i flera fall har eller kan antas ha gett malm. Några få bearbetningar från detta äldre skikt har mer karaktär av prospekteringsundersökningar där malm troligen inte påträffades. Med undantag för de två gruvfälten nära gränsen

mot Norge (och bokverket; jfr figur 1 och figur 2) har detta äldre skikt med 27 fornlämningslokaler en koncentrerad utbredning på Nasafjäll (se Bilaga 1).

Det yngre skiktet, med ca 100 lokaler, har gruvhål, skärpningar och jordrymningar där det troligen inte påträffades malm. Många av de yngre gruvhålerna förekommer ganska långt ifrån de centrala gruvområdena, medan de rektangulära formationerna, i första hand tolkade som försvar, förekommer både perifert och nära de centrala gruvområdena. Detta yngre skikt har en vidare utbredning jämfört med fornlämningslokalerna och återfinns framför allt mellan och väster om de centrala gruvfälten. Viktigt att framhålla i detta sammanhang är att även de centrala gruvfälten, med ursprung i 1600-talet, har eller kan ha inslag av detta yngre skikt och att östra delen av riksintresseområdet för kulturmiljövård på Nasafjäll ännu inte har fornminnesinventerats.

Tolkningen att rektangulära formationer i området är försvar av inmutningar är exempel på ny kunskap som inte tidigare uppmärksammats explicit på Nasafjäll. Paralleller finns från andra platser med historisk gruvdrift (t.ex. Klang 2005), men terminologin och tolkningen har varit delvis oklar och är det mer eller mindre fortfarande.

Tolkningen försvar från senare delen av 1800-talet får stöd av inledande studier av skriftliga källor, som anger att ”rektangulära områden inmättes” år 1891 och hade längd, bredd och höjd, i vissa fall anges även ”jordrymningars yta” (Awebro i Bilaga 5). I det skriftliga materialet omnämns även cirkulära inmutningar med mittpunkter (a.a.). Fältdokumentationen tyder på att mittpunkterna men inte cirkulärerna kan vara markerade i terrängen. Mittpunkterna kan vara några av de rösningar eller gränsmärken som nu registrerats. Det finns även indikationer på att mittpunkterna även kan ha markerats på annat sätt än med rösningar, och dessutom kan andra förklaringar finnas till att rösningar anlades (de kan t.ex. vara ledmarkeringar).

Vidare undersökningar

Det framstår som nödvändigt att kommande år fornminnesinventera färdigt riksintresseområdet för kulturmiljövård för att få en helhetsbild av gruvdriften och eventuella andra forna aktiviteter i området. Återstår gör även att beskriva och bedöma de lämningar som finns i de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget samt att kontrollera några få lokaler som av olika skäl inte blev bedömda färdigt 2019. En närmare studie av försvar och inmutningsrösen med hjälp av skriftliga källor framstår som nödvändigt för att sakligt redovisa vilka typer av gruvrelaterade lämningar som förekommer på Nasafjäll.

När en grundläggande dokumentation är gjord i hela riksintresseområdet, inklusive de centrala gruvområdena, återstår tre mål för Expedition Nasafjäll;

- att överväga några fördjupande arkeologiska undersökningar för att pröva hypoteser och få svar på intressanta frågor och vetenskapliga problem som annars framstår som olösta
- att sammanfatta de viktigaste resultaten ur vetenskaplig synvinkel
- att populärvetenskapligt publicera resultaten i skrift, bild och utställningar.

Förutom fortsatta arkeologiska areella inventeringar och punktvisa fördjupningar framstår ytterligare studier i de skriftliga källorna som nödvändiga för att nå målen för Expedition

Nasafjäll. En särskilt viktig vetenskaplig metodisk fråga är att studera hur lämningarna i terrängen förhåller sig till skriftliga källor och muntlig tradition om samma lämningar (se vidare Landskapsarkeologerna 2013). T.ex. förefaller det förekomma både skillnader och likheter mellan de skriftliga källornas och objekttabellernas upplysningar om de rektangulära försvaran (jfr Bilaga 2 och Bilaga 3 med Bilaga 5). Dessa försvar ska enligt Bilaga 5 ha rösen i hörnen, något som inte registrerats i Bilaga 2 och Bilaga 3. Denna diskrepans bör gå att reda ut genom en kombination av fördjupade studier i de skriftliga arkiven och riktade granskningar i fält, med fokus på vad som avses med ”rösen” och i vilken utsträckning sådana var vanligt förekommande eller anlades i undantagsfall.

Ytterligare en fråga som bör gå att reda ut till stor del genom en jämförande analys av vad skriftliga källor anger och fältmaterialet visar är hur inmutningspunkter ser ut i terrängen och i vilken utsträckning registrerade rösen är lämningar efter sådana.

Utvärdering

Fornminnesinventeringens syften år 2019 får anses uppfyllda. Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar av betydelse har beskrivits i utvald del av riksintresseområdet och bedömts enligt gängse rutiner enligt FMIS, vetenskaplig erfarenhet och beprövade rutiner vid arkeologisk inventering. Fotodokumentation har utförts.

Tidsåtgången för att fornminnesinventera de två västra kvadranterna av riksintresseområdet för kulturmiljövård var i stort sett korrekt avsatt, men något för snäv. I kvadranten i SV återstår att inventera en mindre remsa längst i SV i gränsområdet mot Norge. Kvadranten i NV bedöms färdiginventerad. Endast någon enstaka punktinsats hanns med i kvadranten i NO. Ingen punktinsats hanns med i kvadranten i SO.

En mer utförlig utvärdering planeras som förberedelser till planerat fältarbete 2020. I det sammanhanget kommer ansträngningar att göras för att mer i detalj jämföra inventeringsresultatet 2019 med vad skriftliga källor kan tillföra tolkningen av gruvverksamhetens olika uttryck.

Referenser

- Awebro, Kenneth. 1986. *Från malm till mynt. En historisk-metallurgisk studie om Nasafjäll*. (Studia Laplandica 6). Stockholm.
- Awebro, Kenneth & Hedlund, Lars G. 1985. *Bokverket på Nasafjäll*. (Studia Laplandica 2). Stockholm.
- Berg Nilsson, Lena (red.). 2018. *Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruvlämningar på Nasafjäll 2018, RAÅ Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län*. Landskapsarkeologerna, rapport 2018:14.
- Berg Nilsson, Lena & Klang, Lennart (red.). 2016. *Expedition Nasafjäll 2015 och 2016. Arkeologisk förstudie – Nasa silvergruvor i Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län*. I samarbete med Fotograf Maria Söderberg AB. Landskapsarkeologerna, rapport 2016:16.
- Broadbent, Noel. D. 2000. An Assessment of the Stolpa Mine Site in Tärnaby, Northern Sweden, and Newly Calculated Lichen Growth Equations for Swedish Lapland. I: *Från Nasafjäll till Olden. Subarktisk gruvhantering med fokus på Västerbotten*. Föredrag från symposium i Luleå den 31 mars 2000. Redaktörer Kenneth Awebro och Lennart Klang. Jernkontorets Bergshistoriska Utskott H 70. Stockholm.
- Bromé, Janrik. 1923. *Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia*. Stockholm.
- FMIS. 2018. *Riksantikvarieämbetets nationella fornminnesinformationssystem*. <http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html>
- Hansson, Staffan. 1987. *Från Nasafjäll till SSAB. Järn- och gruvhantering i Norrbotten under 300 år*. Luleå.
- Klang, Lennart. 2005. *Ramundbergets gamla gruvor i Tännäs socken, Härjedalen. Kulturhistorisk dokumentation 2004 och 2005*. <http://www.landskapsarkeologerna.se/wp-content/uploads/rapport-kulturhistorisk-dokumentation-Ramundbergets-gamla-gruvor.pdf>
- Klang, Lennart & Söderberg, Maria. 2017 (red.). *Expedition Nasafjäll 2017. Rapport från symposium i Vuoggatjålme och på Nasafjäll 11 – 13 augusti 2017*. Landskapsarkeologerna, rapport 2017:14.
- KML. *Kulturmiljölagen*. Utfärdad den 30 juni 1988. Ändrad 1 jan 2014. Svensk författningssamling 1988:950.
- Landskapsarkeologerna. 2013. *Forskningsprogram*. <http://www.landskapsarkeologerna.se/wp-content/uploads/Landskapsarkeologernas-forskningsprogram-v-1-0.pdf>.
- Lantz, Dag. 2012. *Befaringsrapport 2012*. Saemidigkie Sametinget. Saks nr 12/3466.
- Lundman, Bo. 2010. *Ett bidrag till kunskapen om Nasafjäll efter år 1810. 3:e Nasafjällstiden 1887-1946-1999. Med vägledning vid besök på Nasafjälls malmfält*.
- Länsstyrelsen Norrbotten. 2009. *Anvisningar för arkeologiska rapporter i Norrbottens län*. Uppdaterad april 2009.
- Länsstyrelsen Norrbotten. 2019. *Beslut. Bidrag till kunskapsunderlag: Dokumentation av gruvlämningar Nasafjäll*. Diarienummer 431-111-2019.

Länsstyrelsen Norrbotten m.fl. 1998. *Arkeologi i Norrbotten – en forskningsöversikt*. Med bidrag av Åjtte, Norrbottens museum, Riksantikvarieämbetet och Silvermuseet. Länsstyrelsen i Norrbottens län, Rapportserie nummer 14/1998.

Riksantikvarieämbetet. 2014a. *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning*. Riksantikvarieämbetet 2014-06-26.

Riksantikvarieämbetet. 2014b. *Fornlämningsbegreppet och fornlämningsförklaring. För tillämpning av 2 kap. 1 och 1a §§ kulturmiljölagen*. Riksantikvarieämbetet 2014-07-03.

Sametinget. 2019. <http://www.sametinget.se/> Förteckning över samebyar och kartor över rennäringens markanvändning.

Tegengren, F. R. 1924. *Sveriges ädlare malmer och bergverk*. (SGU Ser. Ca, nr 17). Stockholm.

Förkortningar

Dnr	Diarienummer.
FMIS	Riksantikvarieämbetets nationella for nminnes in formationssystem.
Fornreg	Fornminnesregistrering; ett verktyg för yrkesverksamma inom kulturmiljövård att registrera information om arkeologiska uppdrag och lämningar.
Fornsök	Riksantikvarieämbetets söktjänst med information om fornminnen.
KML	Kulturmiljölagen.
RAÄ	Riksantikvarieämbetet.
SGU	Sveriges Geologiska Undersökning.

I rapporten förekommer vedertagna förkortningar för väderstreck, N, S, V och Ö, samt kombinationer, t.ex. VNV-OSO (= från västnordväst till ostsydost).

I objekttabellerna förekommer initialer på arkeologer som beskrivit och/eller ansvarat för antikvariska bedömningar 2019 (dvs. tagit ställning till vilka objekt som bör bedömas som fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar):

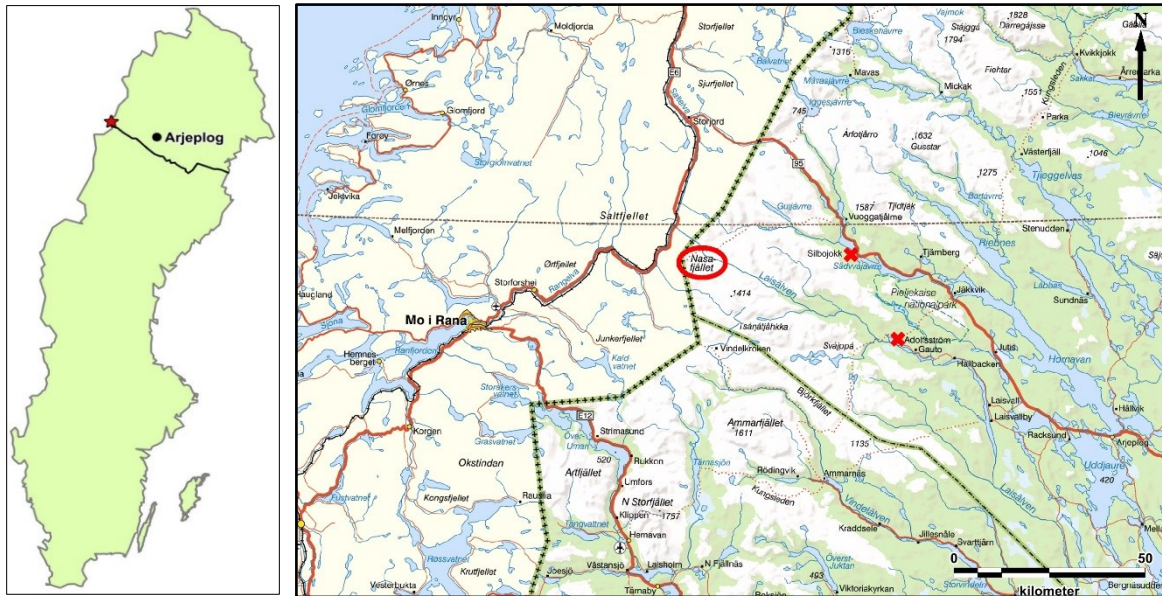
LBN	Lena Berg Nilsson.
LK	Lennart Klang.
ON	Ola Nilsson.

I objekttabellen Bilaga 3 förekommer också initialer på arkeologer som deltog i Expeditionens förstudie 2015:

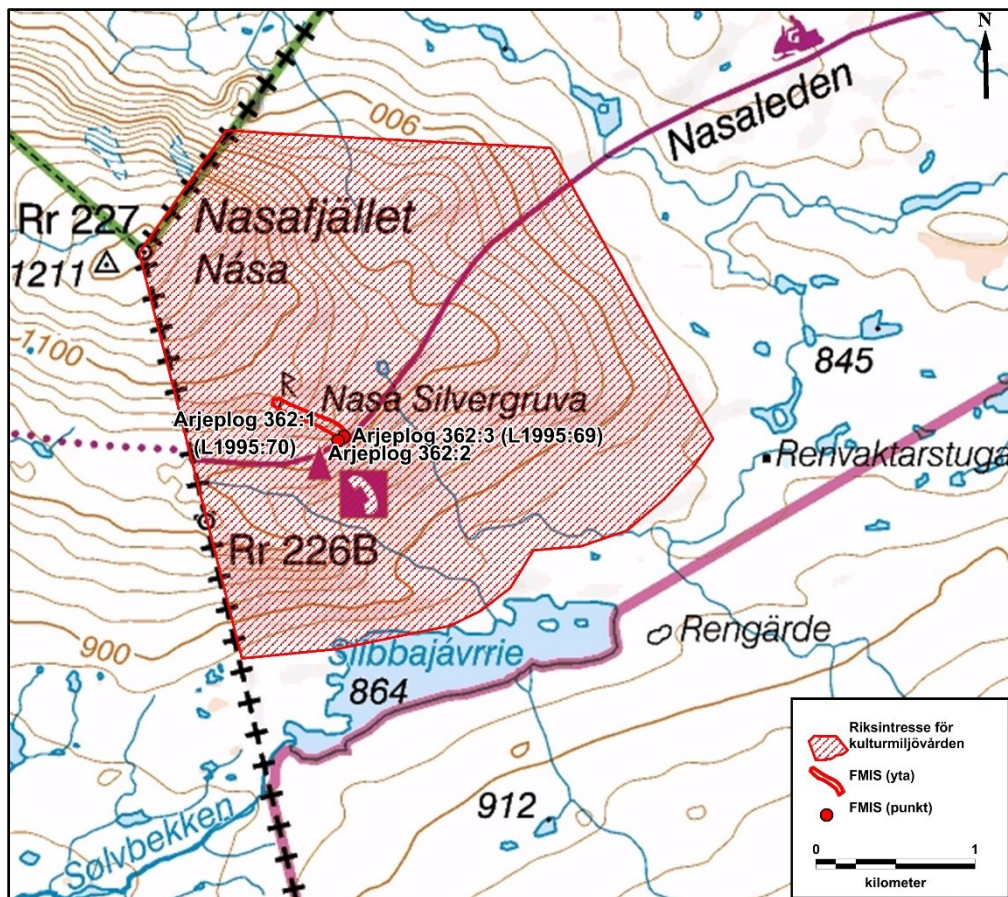
GF	Gerhard Flink.
IN	Ingela Norlin.

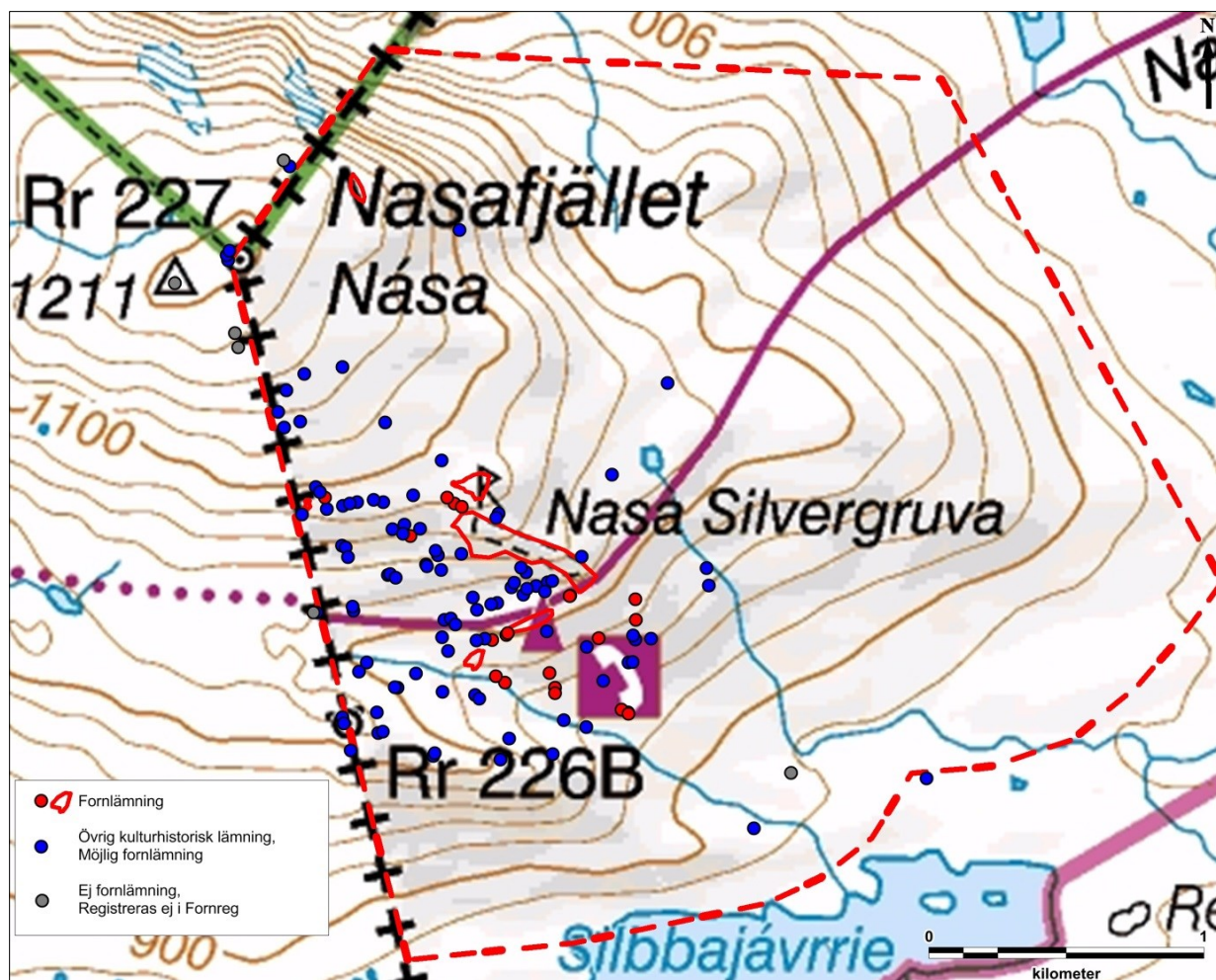
Bilaga 1 Kartor

Sverigekarta med Norrbottens län, tätorten Arjeplog och läget för Nasafjället (röd stjärna) samt till höger regional karta med Nasafjället och kryss för platser med smälthytter (Silbojokk och Adolfström).
Underlagskarta: Sverigekartan © Lantmäteriet. Kartbearbetningar: Lena Berg Nilsson 2015 och 2018.

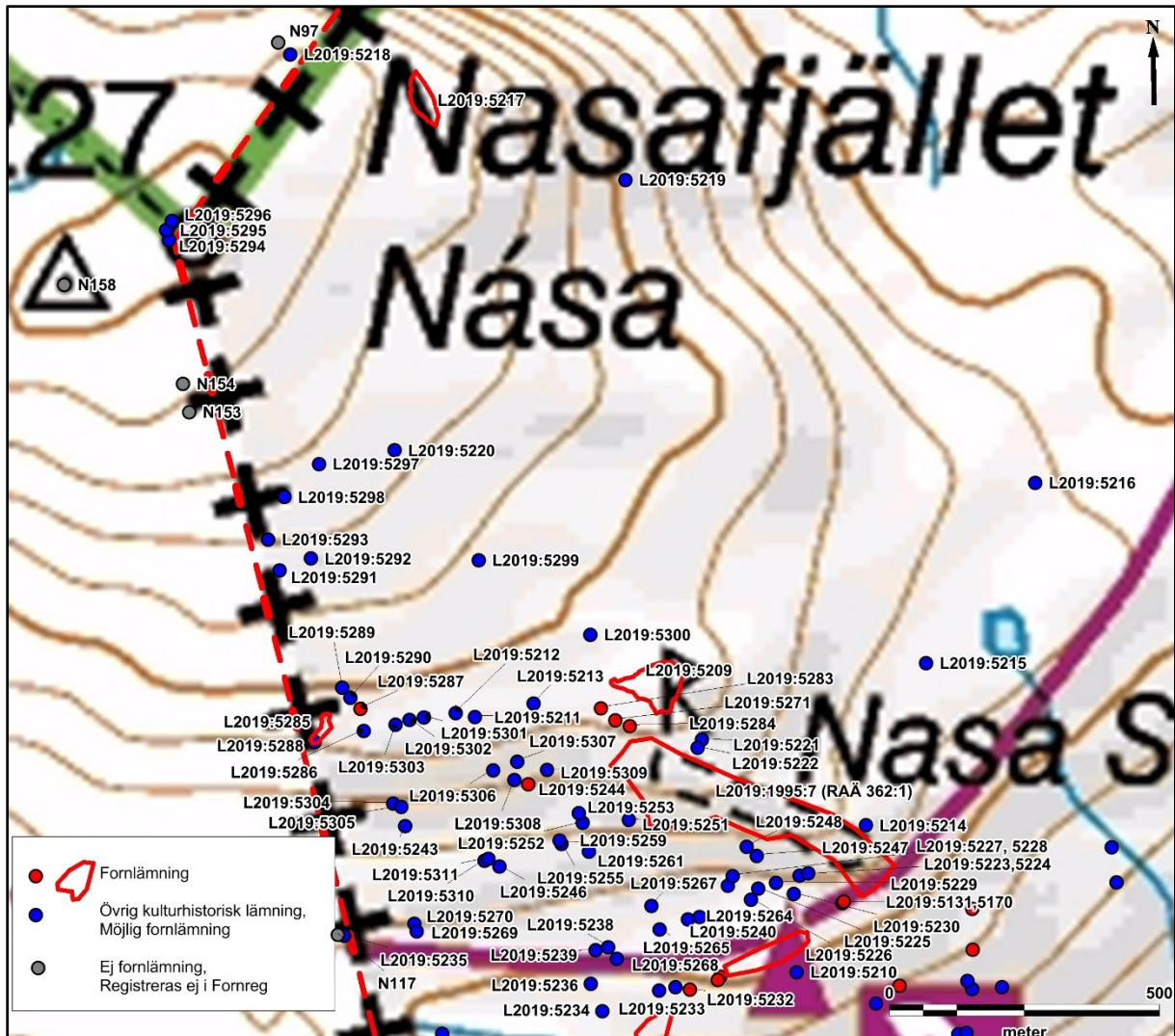

Lokal karta med Nasafjället, riksintresset för kulturmiljövård BD4 och registreringar i FMIS före Expedition Nasafjället. Underlagskarta: GDS-Fjällkartan © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2019.

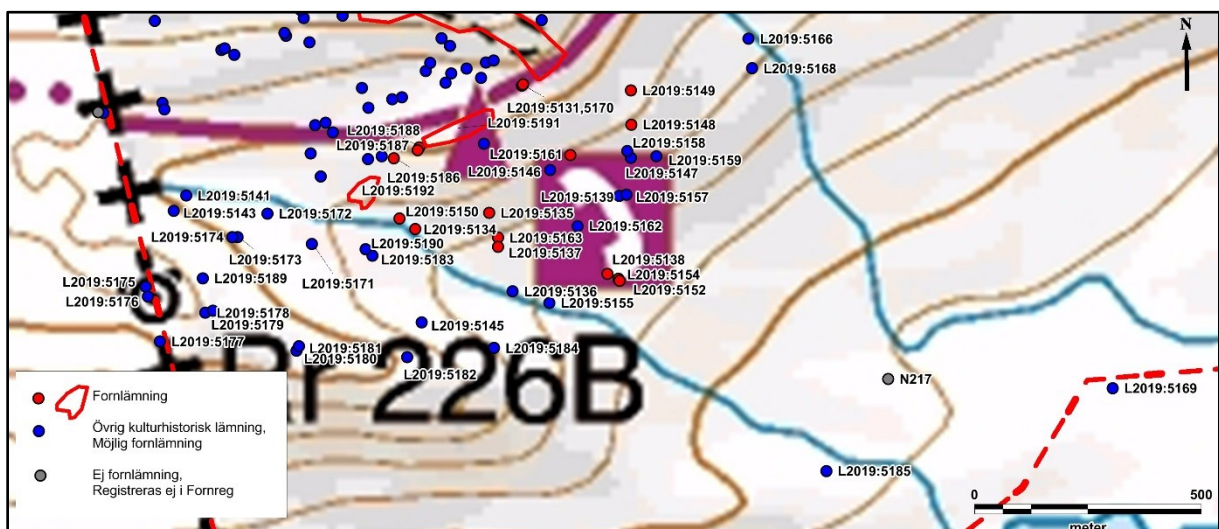

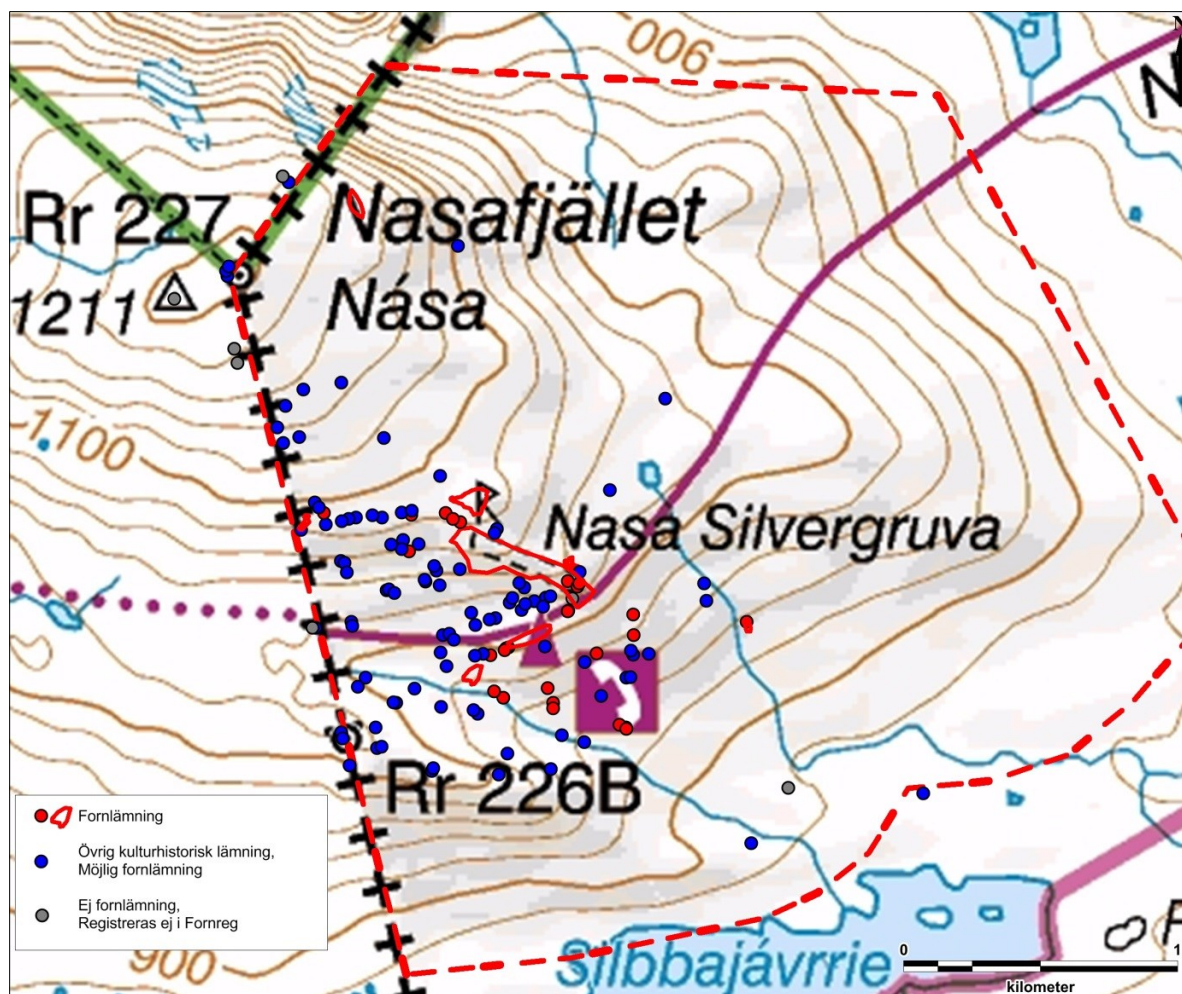
Registrerade objekt vid fornminnesinventeringen för Expedition Nasafjäll 2019.

Underlagskarta: GDS-Fjällkartan © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2019.

Registrerade objekt vid fornminnesinventeringen för Expedition Nasafjäll 2019 med Lämningsnummer enligt Fornsök. De objekt som inte registrerats i Fornsök redovisas med objekt-id (se Tabell 1, Bilaga 2 och Bilaga 3). Underlagskarta: GDS-Fjällkartan © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2019.

Samtliga registrerade objekt vid fornminnesinventeringen för Expedition Nasafjäll 2018-2019.
 Den östra delen av riksintresseområdet för kulturmiljövård återstår att inventera, vilket planeras till år 2020.
 Underlagskarta: GDS-Fjällkartan © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2019.

Bilaga 2

Lennart Klang:

Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2019. SV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4.

ID-nr och koordinater	Lämningstyp 2019	Beskrivning med tillhörande information och foto	Antikvarisk bedömning 2019
Internt arbetsID: LK2019:401 SWEREF99TM: 7372447 517787	-	Granskning 2020: Skadestatus: - Undersökningsstatus: Beskrivning: - Antikvarisk kommentar: Återbesöks 2020.	-
Internt arbetsID: LK2019:402 SWEREF99TM: 7372420 517777	Naturbildning	Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: - Undersökningsstatus: Ej undersökt. Beskrivning: Ojämn terräng med gropindikationer på laserskannade kartor som i fält visade sig vara naturbildade (?). Bör återbesökas 2020.	Naturbildning som inte redovisas i Fornreg 2019
Fornreg: L2019:5134 Obj.nr: N173 Internt arbetsID: LK2019:403	Gruvhål	Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt. Beskrivning: Skärpning, 5 m i diameter och 1 m djup med öppning i SSO mellan varp. I SO är ett gråbergsvarp 4-5 m i diameter och 0,3 m högt av 0,1-0,5 m stora stenar och i SV är ett gråbergsvarp 6x3 m (NV-SO) och 0,3 m högt av 0,1-0,5 m stora, delvis bruna stenar. Terräng: Svagt S-sluttande stenig fjällsida.	Fornlämning
Internt arbetsID: LK2019:404 SWEREF99TM: 7372503 517945	Naturbildning	Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: - Undersökningsstatus: - Beskrivning: Ojämn terräng med gropindikationer på laserscannade kartor som vid granskning visade sig vara naturbildade.	Naturbildning som inte redovisas i Fornreg

Foto mot NNV: Lennart Klang 2019.

<p>Fornreg: L2019:5135</p> <p>Obj.nr: N174</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:405</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning (?), 5x3 m (N-S) och 1 m djup. Bottenplanet är 4,5x2 m med framgrävd berghäll och några intill 1 m stora stenar och block. Vid kanten i S är ett gråbergsvarp 4 m i diameter och 0,5 m högt av 0,1-1 m stora stenar. Utmed långsidorna vall kring kanten, 2 m bred och 0,2 m hög av jord och stenar/hällar 0,2-0,6 m stora.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form kan tyda på försvarsarbete, men gropens djup och gråbergsvarpet i S motiverar benämningen gruvhål.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5136</p> <p>Obj.nr: N175</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:406</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 8x4 m (NNV-SSO) och 0,5 m djup. Bottenplanet är 7x3 m och har några få stenar och block intill 1 m stora. Vall kring kanten, högst i S, 3-4 m bred och 0,1-0,4 m hög av jord och stenar intill 0,4 m stora. Kartlav 4 cm.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2019:5137</p> <p>Obj.nr: N176</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:407</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 7x4 m (Ö-V) och 0,5 m djupt. Vattenfyllt 0,3 m. Varp kring kanten, 2-4 m brett och 0,1-0,3 m högt av 0,1-0,4 m stora stenar, till stor del brunfärgade.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5138</p> <p>Obj.nr: N177</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:409</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, oregelbunden, 6x3 m (N-S) och 0,5 m djup, i N i form av jordrymning, i SO-S-SV insprängd i berg med kartlav 4 cm. Vid kanten i Ö-N-SSV omgiven av en jordvall, 2-4 m bred och 0,1-0,4 m hög. Vid kanten i S-SO är ett gråbergsvarp 8x4 m (ONO-VSV) och 0,5 m högt av 0,2-1,3 m långa och 0,1-0,2 m tjocka hållar med kartlav 5 cm.</p> <p>Terräng: Svagt S-sluttande stenig kalfjällsmark i avsatser.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5139</p> <p>Obj.nr: N178</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:410</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop/yta, 11x4 m (NNV-SSO) och 0,5 m djup i N. I S är ytan uppbyggd som terrass. Bottenplanet är 10x3 m med framgrävd berghäll och några intill 1 m stora stenar och block, kartlav 4,5 cm. Utmed långsidorna vall kring kanten, 2-4 m bred och intill 0,5 m hög av jord och stenar/hållar 0,2 m stora. Terrassskanten vid kortsidan i SSO är 0,4 m hög.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SSO: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5141</p> <p>Obj.nr: N179</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:411</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop/yta, 7,5x3 m (N-S) och 0,4 m djup. Bottenplanet är 7x3 m, mossbeväxt och med ett block, 1 m stort och 0,7 m högt, kartlav 4 cm. Utmed långsidorna är en vall vid kanten 4 m bred och 0,1-0,3 m hög av jord och stenar/hällar 0,2-0,6 m stora. Mot N är ytan öppen och gränsar mot en bäck.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: N-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5143</p> <p>Obj.nr: N180</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:412</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 9x2,5 m (N-S) och 0,5 m djup. Bottenplanet vattenfyllt. Utmed långsidorna och kortsidan i N är en vall vid kanten 6 m bred och 0,3 m hög av jord och några stenar/hällar 0,2-0,5 m stora.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: N-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5145</p> <p>Obj.nr: N181</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:414</p>	Bergshistorisk lämning övrig	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 10x2,5 m (NO-SV) och 0,3 m djup. Bottenplanet är 9,5x2 m med några stenar, jord och berg i dagen. Utmed långsidorna och kortsidan i NO vall kring kanten, 3-5 m bred och 0,2-0,4 m hög av jord och stenar intill 0,4 m stora.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: NO-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Internt arbetsID: LK2019:415</p> <p>SWEREF99TM: 7372603 518201</p>	Naturbildning	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: -. Undersökningsstatus: -.</p> <p>Beskrivning: Ojämn terräng med gropindikationer på laserscannade kartor som vid granskning visade sig vara naturbildade.</p>	Naturbildning som inte redovisas i Fornreg
<p>Fornreg: L2019:5146</p> <p>Obj.nr: N182</p>	Bergshistorisk lämning övrig	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop/yta,</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

<p>Internt arbetsID: LK2019:416</p>		<p>10x2,5 m (NNV-SSO) och 0,4 m djup. Bottenplanet är 10x2,5 m med några stenar. Utmed långsidorna vall kring kanten, 3-5 m bred och intill 0,5 m hög av huvudsakligen jord. Kartlav 5 cm.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: SSO-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SSO: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5147</p> <p>Obj.nr: N183</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:417</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 8x3 m (NNV-SSO) och 1 m djup. Bottenplanet är 7x1,5 m med berghäll, grus och några intill 1 m stora stenar och block, kartlav 4 cm. I NNV bortsprängt berg med borrhål, 2 cm i diameter. Utmed långsidorna vall kring kanten, 1,5-4 m bred och 0,3 m hög av 0,1-0,5 m stora stenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen skärpning. Troligen från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: S-sluttande fjällmark.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5148</p> <p>Obj.nr: N184</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 6x5 m (N-S) och ca 1 m djup.</p>	<p>Fornlämning</p>

<p>Internt arbetsID: LK2019:418</p>		<p>Vattenfylld. Gråbergsvarp vid kanten i Ö, 7x5 m (N-S) och 1 m högt och i SV, 6x3 m (NV-SO) och 0,2 m högt av 0,1-0,5 m stora stenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ingen kartlav växer på hållarna som huvudsakligen är bruna.</p> <p>Terräng: Avsats i SSV-sluttande kalfjällmark.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5149</p> <p>Obj.nr: N185</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:419</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 8x3 m (NNV-SSO) och 1,5 m djup. Varp vid kanten i N-Ö-S-SV, 2-5 m brett och 0,2-1 m högt av 0,1-0,7 m stora stenar. Kartlav 5 cm.</p> <p>Terräng: SO-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt arbetsID: LK2019:420</p> <p>SWEREF99TM: 7372624 518424</p>	<p>-</p>	<p>Granskning 2020: Skadestatus: - Undersökningsstatus:</p> <p>Beskrivning: -</p> <p>Antikvarisk kommentar: Återbesöks 2020.</p>	<p>-</p>
<p>Internt arbetsID: LK2019:421</p> <p>SWEREF99TM: 7372364 518098</p>	<p>Naturbildning</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: - Undersökningsstatus: -.</p> <p>Beskrivning: Ojämn terräng med gropindikationer på laserscannade kartor som vid granskning visade sig vara naturbildade.</p>	<p>Naturbildning som inte redovisas till Fornreg.</p>

<p>Fornreg: L2019:5150</p> <p>Obj.nr: N186</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:423</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, oregelbundet, 10x5 m (NV-SO) och 1,3 m djupt. Vattenfyllt. Vid kanten i S är ett varp 10x8 m (VNV-OSO) och 0,5 m högt av 0,1-0,4 m stora stenar, mestadels bruna. I övrigt förekommer vid kanten några upplagda stenar och finhackat grus.</p> <p>Terräng: S-sluttande stenig fjällsida.</p> <p><i>Foto mot SSO: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5152</p> <p>Obj.nr: N187</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:425</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, rektangulärt, 1,2x1 m (NNO-SSV) och 0,8 m högt av 0,2-0,9 m långa hållar med kartlav intill 7 cm. I mitten en sekundär träpinne, 0,3 m hög och 3 cm i diameter.</p> <p>Terräng: SO-sluttande moränmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5154</p> <p>Obj.nr: N188</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:426</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Skadad (ringa åverkan). Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospekteringsgrop, 3x2 m (NNV-SSO) och 0,3 m djup. Bottenplanet är 2x1 m (NNNV-SSO). Gropen omges av en vall, 2 m bred och 0,1-0,3 m hög, högst i S. I vallen är enstaka hållar intill 1,2 m stora.</p> <p>Orientering: 1 m VNV om LK2019:425.</p>	<p>Fornlämning</p>

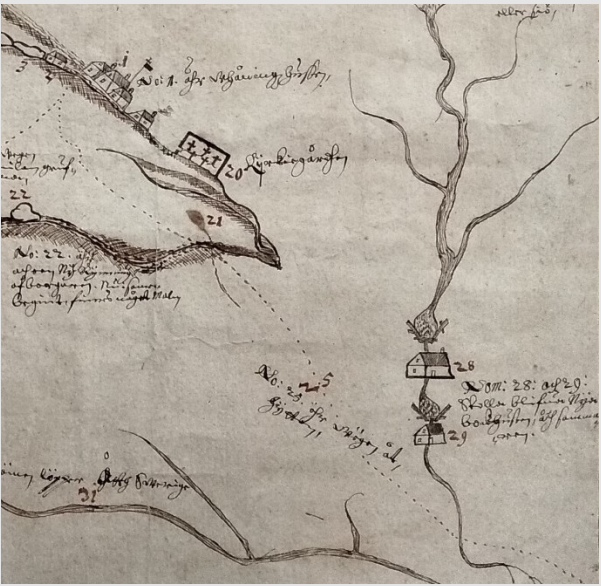
		<p>Terräng: SO-sluttande moränmark på kalvfjäll.</p> <p>Skadebeskrivning: Vallen i Ö skadad av ingrävning för LK2019:425.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5155</p> <p>Obj.nr: N189</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:427</p>	Övrigt	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,5 m hög, 0,35 m bred vid basen (Ö-V) och 3 cm tjock. I fundament av fem stenar och hållar, 0,3-0,5 m stora. Kartlav 3-4 cm.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Oklar funktion. Svårbedömd ihopvuxen kartlav ger tveksam åldersindikation.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2019:5157</p> <p>Obj.nr: N190</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:428</p>	Bergshistorisk lämning övrig	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop/yta, 6x3 m (N-S) och 0,5 m djup i N. I S är ytan uppbyggd som terrass. Bottenplanet är 5x3 m. Utmed långsidorna vall kring kanten, 1-2 m bred och 0,3 m hög av jord, stenar intill 0,5 m stora och hållar intill 2 m stora med kartlav 4 cm. Terrassskanten vid kortsidan i S är 0,3 m hög.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

		<p>Terräng: SSO-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5158</p> <p>Obj.nr: N191</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:429</p>	<p>Övrigt</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,9 m hög, 0,25 m bred (NO-SV) och 0,2 m tjock. I fundament 1-1,5 m i diameter och 0,3 m högt av 0,2-0,4 m stora stenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Oklar funktion. Svårbedömd ihopvuxen kartlav ger svårbedömd åldersindikation.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5159</p> <p>Obj.nr: N192</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:430</p>	<p>Rösning (med lösfynd?)</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 1,5 m i diameter och 0,3 m hög av 0,2-0,5 m stora stenar och hållar. I mitten en upprest sten, 0,5 m hög, 0,3 m bred (N-S) och 0,1 m tjock.</p> <p>0,5 m S/SSV om rösningen ligger en rund kittel av järn, 37 cm i diameter och 16 cm hög.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Svårbedömt om rösningen markerar kitteln eller om kitteln sekundärt har placerats på platsen, i så fall möjligen för att rösningen tillsammans med ett intilliggande</p>	<p>Möjlig forn lämning</p>

		<p>större stenblock kunnat fungera som vindskydd. Svårbedömd ålder och även svårbedömt om kitteln är ett lösfynd eller kan indikera fler föremål på platsen, vilket bör undersökas mer före slutlig antikvarisk bedömning.</p> <p>Terräng: SSO-sluttande kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5161</p> <p>Obj.nr: N193</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:431</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 4 m i diameter och 1 m djupt i grått och brunt berg. Vattenfyllt 0,2 m.</p> <p>Mot SSO en 4 m lång och 1,5 m bred gång, omgiven av ett hästskoformat varp, 2-4 m brett och 0,2-0,5 m högt av 0,1-1 m stora stenar.</p> <p>Terräng: SSO-sluttande kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5162</p> <p>Obj.nr: N194</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:432</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 13x3 m (N-S/NNV-SSO) och 0,5 m djup. Bottenplanet är 12x3 m med framgrävd berghäll och några intill 1 m stora stenar och block, kartlav 4 cm. Utmed långsidorna vall kring kanten, 3-4 m bred och intill 0,4 m hög av jord och stenar/hällar 0,2-0,8 m stora med kartlav 4 cm. Vid kanten i S är ett varp 5x4 m (N-S) och 0,3 m högt, av 0,2-1 m långa hällar och stenar.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SSV: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5163</p> <p>Obj.nr: N195</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:433</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 8x5 m (Ö-V) och 0,4 m djupt. Bottenplanet och sidorna har ställvis berghäll med kartlav 5,5 cm och är delvis vattenfylld. Utmed långsidan i S är ett gråbergsvarp 10x4 m (Ö-V) och 0,3 m högt av jord och 0,1-0,8 m stora stenar. I övrigt enstaka upplagda stenar kring kanten.</p> <p>Orientering: 12 m NNV om LK2019:407.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</i></p>	Fornlämning
<p>Fornreg: L2019:5166</p> <p>Obj.nr: N196</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:434</p>	Dammvall	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Skadad (grov skada eller förstörd). Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Dammvall (?), rest av, ca 10 m lång (NO-SV), 2 m bred och 0,4 m hög av 0,1-1,3 m stora stenar och block, varav några kan vara ditlagda och flertalet naturligt förekommande. I mitten öppning för bäckfåra, 1 m bred.</p> <p>Två dammvallar finns karterade utmed denna bäck på en karta från 1640.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Naturligt blockrik fjällslutning och naturliga processer med isrörelser gör det svårt att skilja på anlagda och naturligt förekommande stenar och block. Oklart om en dammvall här är helt förstörd eller bevarad i delar, vilket bör undersökas före slutlig fornlämningsbedömning. Det är inte helt klarlagt om kartan från 1640 redovisar planerade eller befintliga anläggningar.</p>	Möjlig fornlämnning

		<p>Terräng: Flack avsats ovanför litet vattenfall. SO-sluttande kalfjäll.</p> <p>Skadebeskrivning: Isrörelser sedan 1600-talet gör att många stenar har flyttats.</p> <p>Referens: Kommerskollegiets arkiv: Kommerskollegiets gruvkarta 1640.</p> <p>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</p> <p>Utdrag ur Kommerskollegiets gruvkarta 1640. Utmed bokverksbäcken i kartans högra del har två byggnader och två fördämningar karterats.</p>	
<p>Fornreg: L2019:5168</p> <p>Obj.nr: N197</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:435</p>	<p>Förvaringsanläggning</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Förvaringsanläggning, bestående av ett utrymme, ca 1 m i diameter och 0,5 m högt under takhäll, 1,8x0,6 m (N-S) och 0,2 m tjock. Takhällen vilar på block, 1-2 m stora och 0,3-0,4 m höga. På takhällen är fem stenar och hållar upplagda, 0,1-0,6 m stora och mindre än 0,1 m tjocka.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Naturbildning kan inte helt uteslutas. V om utrymmet vidtar gräsbeväxt mark på en i övrigt sten- och blockrik S-sluttning av fjällsida. Kan ha varit betesmark vid tiden för gruvdriften på Nasafjäll.</p> <p>Terräng: SSO-sluttning av kalfjäll.</p>	<p>Möjlig fornlämning</p>

		 <p>Foto mot V: Lennart Klang 2019.</p>	
<p>Obj.nr: N217</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:436</p> <p>SWEREF99TM: 7372072 518821</p>	<p>Övrigt</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,9 m hög, 0,7 m bred vid basen (Ö-V) och 0,3 m tjock, avsmalnande uppåt. Lutar något mot S. Fundament av skivade stenhällar, 0,5-1 m stora.</p> <p>Antikvarisk kommentar: I omgivningarna förekommer fler liknande uppresta stenar som bedöms som naturbildningar. Denna något större uppresta sten är sannolikt också naturbildad. Det kan inte helt uteslutas att den sekundärt fått en funktion som markering i terrängen.</p> <p>Terräng: Flack stenig mark mellan bäck och mindre moränhöjder. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot V: Lennart Klang 2019.</p>	<p>Naturbildning som inte redovisas till Fornreg</p>
<p>Fornreg: L2019:5169</p> <p>Obj.nr: N198</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:437</p>	<p>Förvaringsanläggning</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Område ca 15 m i diameter med två flyttblock, 4-5 m stora, och utbyggda stenvallar intill blocken, troligen som utrymmen för förvaring.</p> <p>Det ena utrymmet (wp201), ca 2 m i diameter, begränsas av närmast lodrät Ö-sida med något överhäng. Mot blocket ansluter en stenvall, 1,5 m lång (NNO-SSV), 0,3 m bred och 0,4 m hög av 0,2-0,8 m l hållar. Några stenar inrasade mot NV. Utrymmet är öppet mot N-NNO.</p> <p>Det andra utrymmet (wp202), 8 m VNV om wp201, är ca 2 m i diameter och begränsas av Ö-sidan av det andra flyttblocket</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>som här har skyddande överhäng. Från blocket är en stenvall 1,4x0,7 m (Ö-V) och 0,5 m hög av 0,3-0,7 m långa hällar. En häll troligen nedrasad i S.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Rastplats i sen tid (enligt kvarlämnat skräp som rostig konservburk och flaska), troligen vid en något äldre förvaringsplats. Stenvallarnas konstruktion och kartlav tyder på tillkomst under 1900-talet.</p> <p>Terräng: Liten moränavsats i tämligen flack häll- och moränmark i större dalgång. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lennart Klang 2019.</i></p> <p><i>Foto det ena blocket mot V: Lennart Klang 2019.</i></p> <p><i>Foto det andra blocket mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5170</p> <p>Obj.nr:</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p>	<p>Fornlämning</p>

<p>N199</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:438</p>		<p>Beskrivning: Skärpning, 8x1 m (NO-SV) och 0,7 m djup. I VSV lodrät brun bergvägg. Vid kanten i SSO är ett varp 5x1 m (NO-SV) och 0,2 m högt av 0,1-0,5 med stora stenar, metsaldels bruna.</p> <p>Terräng: Svagt SO-sluttande stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5171</p> <p>Obj.nr: N200</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:439</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 1 m i diameter och 0,5 m hög av 0,4-0,6 m stora staplade hållar, 0,2 m stora stenar och två kantställda hållar, 0,7 respektive 0,9 m långa (NO-SV respektive NNV-SSO), 0,5-0,6 m höga och 0,1 m tjocka.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sammanväxt kartlav är svårbedömd som åldersindikerande.</p> <p>Terräng: Ö-sluttande stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Möjlig fornlämning</p>

<p>Fornreg: L2019:5172</p> <p>Obj.nr: N201</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:440</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4 m i diameter och 0,5 m djup. Oregelbundet bottenplan med jord, berghällar och 0,2 m stora stenar, utan kartlav. I S lodräta beryväggar. Vid kanten i NV-N-Ö är ett gråbergsvarp 3-5 m brett och 0,4 m högt av 0,1-1,2 m stora stenar med kartlav 4-4,5 cm.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Förefaller sakna indikationer som tyder på tillkomst före år 1850.</p> <p>Terräng: N-sluttande stenig kalvfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot V/VSV: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5173</p> <p>Obj.nr: N202</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:441</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 5 m i diameter och 1 m djup. Snötäckt bottenplan. I S lodräta bergväggar. Vid kanten i NO-N-NV är ett gråbergsvarp 5 m i diameter och 0,5 m högt av 0,1-0,7 m stora stenar. Obetydlig kartlav.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Förefaller sakna indikationer som tyder på tillkomst före år 1850.</p> <p>Terräng: N-sluttande stenig kalvfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot SV: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5174</p> <p>Obj.nr: N203</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:442</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 5x3,5 m (N-S) och 1 m djup. I S lodrät bergvägg med borrhål, 0,7 m djupt och 3 cm i diameter. Vid kanten i Ö-N-V är ett gråbergsvarp 2-4 m brett och 0,3-0,8 m högt av 0,1-1 m stora stenar. Obetydlig kartlav.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Förefaller sakna indikationer som</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>tyder på tillkomst före år 1850.</p> <p>Orientering: 10 m V om LK2019:441.</p> <p>Terräng: N-sluttande stenig kalvfällsmark.</p> <p><i>Foto mot SV: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5175</p> <p>Obj.nr: N204</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:443</p>	Gränsmärke	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse, 1 m i diameter och 0,8 m högt av 0,2-0,7 m stora staplade hållar. I mitten är en upprest sten 0,5 m hög, 0,2 m bred (NNV-SSO) och 5 cm tjock.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns.</p> <p>Terräng: Krönparti av kalvfäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2019:5176</p> <p>Obj.nr: N205</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:444</p>	Gränsmärke	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse, 1,6 m i diameter och 1,8 m högt av 0,1-1 m stora staplade hållar och stenar. I mitten är en upprest sten 0,8 m hög, 0,4 m bred (NNV-SSO) och 5 cm tjock med inskription på båda sidor: NORGE 1930 NO 226 SVERIGE 1930 No 226 B.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns.</p> <p>Orientering: 20 m SSO om LK2019:443.</p> <p>Terräng: Krönparti av kalvfäll.</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

		 <p><i>Foto mot SV: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5177</p> <p>Obj.nr: N206</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:445</p>	<p>Gränsmärke</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse, 0,8 m i diameter och 0,8 m högt av 0,2-0,6 m stora staplade hållar och stenar med kartlav 6 cm. I mitten är en upprest sten 0,5 m hög, 0,25 m bred (NNV-SSO) och 5 cm tjock.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns.</p> <p>Terräng: S-sluttande höglänt kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5178</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Obj.nr: N207</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:446</p>		<p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 9x3,5 m (NO-SV) och 0,2 m djup. Bottenplanet är 9x3 m av jord, 0,2 m stora stenar och en håll, 1 m stor. Utmed långsidorna och kortsidan i NO är en vall kring kanten 3-4 m bred och 0,2 m hög av jord och 0,2 m stora stenar.</p> <p>17 m NNV om den rektangulära gropen är en terrasserad yta 3x3 m (ONO-VSV) med hak i VSV, 0,2 m djupt, och terrasskant i ONO, 0,3 m hög. Kan vara naturbildning eller möjligen påbörjat men inte fullbordat försvar?</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: Höglänt NO-sluttning nära krönparti av kalfjällshöjd.</p> <p><i>Foto mot ONO: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5179</p> <p>Obj.nr: N208</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:447</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4 m i diameter och 0,4 m djup. Bottenplanet består av grus och 1,5 m stora block. I SSV lodrät brytningsyta. Vid kanten i N och Ö är gråbergsvarp 2-4 m stora och 0,3 m höga av 0,2-0,7 m stora stenar vid större jordfasta block.</p> <p>Terräng: Ö-sluttande stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5180</p> <p>Obj.nr: N209</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:448</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar, bestående av en rektangulär grop, 10x4,5 m (N-S) och 0,4 m djup. Bottenplanet är ojämnt av jord och framgrävt berg i dagen med kartlav 4 cm. Utmed långsidorna och kortsidan i N är en vall kring kanten 3-5 m bred</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		<p>och 0,3 m hög av jord och intill 0,3 m stora stenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Regelbunden form tyder på försvarsarbete. Möjligen även prospekteringsarbete. Bedöms vara från tiden efter år 1850.</p> <p>Terräng: Höglänt ONO-sluttning nära krönparti av kalfjällshöjd.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5181</p> <p>Obj.nr: N210</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:449</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 3-4 m i diameter och 0,8 m djup. Bottenplanet är ojämnt med berg i dagen och jordfasta block. I SSV lodrät brytningsyta med borrhål, minst 0,5 m djupt och 3 cm i diameter. Vid kanten i NV-N-Ö är ett varp 2-3 m brett och 0,2-0,4 m högt av 0,2-0,7 m stora stenar.</p> <p>Orientering: 3 m NNO om LK2019:448.</p> <p>Terräng: ONO-sluttande stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2019.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2019:5182</p> <p>Obj.nr: N211</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:450</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 2-3 m i diameter och 0,7 m djup. Bottenplanet är ojämnt med jord, stenar och jordfasta block. I S närmast lodrät brytningsyta. Vid kanten i N-Ö är ett varp 2-3 m brett och 0,1-0,4 m högt av 0,1-1 m stora stenar.</p> <p>I anslutning till skärpningen finns några skarpkantiga block som kan ha bearbetats, dock utan borrhål eller andra tydliga brytningstecken.</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

		<p>Terräng: Brant NV-sluttning av stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5183</p> <p>Obj.nr: N212</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:451</p>	Övrigt	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Yta 2x2 m (VNV-OSO) på berghäll, i VNV och OSO avgränsad med stenrader, 0,3-0,4 m breda och 0,7 respektive 0,4 m höga av 0,2-0,7 m långa hållar och stenar samt varsin håll, 1,7 m lång, 0,6 m bred och 3 cm tjock, varav den i VNV är uppställd mot stenraden och den i OSO ligger på berghällen inne i ytan (har troligen varit uppställd mot stenraden). Möjligen anordnad rastplats (eller förvaringsplats) i samband med gruvdrift i närheten, i så fall ursprungligen med nu borttagna träkonstruktioner.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Svårbedömd ålder men sannolikt hörande till närbelägna gruvdriftslämningar från årtionden kring sekelskiftet 1900.</p> <p>Terräng: Avsats med berghällar nära bäck i NO-sluttande stenig kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot NO: Lennart Klang 2019.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2019:5184</p> <p>Obj.nr: N213</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:452</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4 m i diameter och 0,7 m djup. Bottenplanet är ojämnt med jord, stenar 0,1-0,3 m stora och jordfasta block. I S-SV närmast lodrät brytningsyta, 1,2 m hög. Vid kanten i V och Ö är varp 2-3 m breda och 0,2-0,4 m höga av 0,1-0,7 m stora stenar.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning av stenig kalfjällsmark.</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

		 <p>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</p>	
<p>Fornreg: L2019:5185</p> <p>Obj.nr: N214</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:453</p>	Rösning	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, kvadratisk, 1x1 m (Ö-V/VNV-OSO) och 0,4 m hög av 0,2-0,6 m stora staplade hällar samt i S en 1,5 m lång, 0,4 m bred och 5 cm tjock häll och i mitten en upprest sten, 1 m hög, 0,2 m bred (Ö-V) och 0,2 m tjock. Den uppresta stenen lutar mot OSO. Kartlav sammanvuxen och svårbedömd.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Oklar funktion och oklar ålder, dock troligt byggd efter år 1850.</p> <p>Terräng: Tämligen flack kalfjällsmark.</p> <p>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</p>	Möjlig fornlämning
<p>Fornreg: L2019:5186</p> <p>Obj.nr: N3</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:454</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 10x5 m (ONO-VSV) och 1 m djupt. Bottenplanet består av berghäll och inrasade stenar 0,1-0,7 m stora. I N är en närmast lodrät brytningsyta 1,5 m hög. Vid kanten i V-S är ett varp 2-7 m brett och 1,5 m högt av 0,1-0,6 m stora stenar. Stenarna är huvudsakligen bruna.</p> <p>Terräng: S-sluttning av stenig kalfjällsmark.</p>	Fornlämning

		 <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2019.</i></p>	
<p>Fornreg: L2019:5187</p> <p>Obj.nr: N2</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:455</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 3 m i diameter och 1 m djupt. Bottenplanet vattenfyllt, sand och grus kan ses. I V-N-Ö är en närmast lodrät brytningsyta 1,3 m hög. Vid kanten i S är ett varp 3 m brett och 0,3 m högt av 0,1-0,4 m stora stenar och grus. Stenarna är till stor del bruna.</p> <p>Terräng: S-sluttning av stenig kalvfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2019.</i></p>	Fornlämning
<p>Fornreg: L2019:5188</p> <p>Obj.nr: N1</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:456</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-10 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 3 m i diameter och 0,4 m djupt. Bottenplanet har rikligt med stenar, 0,1-0,6 m stora. I N-NO är en närmast lodrät brytningsyta 0,4 m hög. I Ö-S är bearbetade block intill 1,5 m stora. Upplagda stenar finns spridda runt omkring gruvhålet. Stenarna är till stor del bruna.</p> <p>Orientering: 5 m N/NNO om LK2019:455.</p> <p>Terräng: S-sluttning av stenig kalvfjällsmark.</p>	Fornlämning

		 <p>Foto mot NO: Lennart Klang 2019.</p>	
<p>Fornreg: L2019:5189</p> <p>Obj.nr: N215</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:457</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2019-08-11 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4x3 m (NO-SV) och 0,5 m djup. Bottenplanet består av sand, grus, stenar och berghällar. I S är en närmast lodrät brytningsyta 1,2 m hög. Vid kanten utmed långsidorna och kortsidan i NO är gråbergsvarp 1,5-3 m breda och 0,3-0,5 m höga av 0,1-1 m långa hållar och stenar.</p> <p>Terräng: NO-sluttning av berg och stenig kalfjällsmark.</p> <p>Foto mot SV: Lennart Klang 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5190</p> <p>Obj.nr: N216</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:458</p>	<p>Övrigt</p>	<p>Granskning 2019-08-11 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upplagd horisontell håll, 1,2 m lång (NNV-SSO), 0,5 m bred och 0,1 m tjock, i NNV på kanställd håll, 0,7 m lång (ONO-VSV), 0,3 m hög och 5 cm tjock. I SSO har den horisontella hållen stöd på bergssluttning.</p> <p>Möjligen anordnad förvarings- och rastplats vid läplats intill närmast lodrät berghäll. Bör ha samband med gruvdrift i närheten och till LK2019:451.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Svårbedömd ålder men sannolikt hörande till närbelägna gruvdriftslämningar från årtionden kring sekelskiftet 1900.</p> <p>Terräng: Avsats intill berghäll nära bäck i NO-sluttande stenig kalfjällsmark.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

		 <p>Foto mot SO: Lennart Klang 2019.</p>	
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: C</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:459</p>	<p>Gruvområde</p>	<p>Granskning 2019-08-11 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 150x40 m (ONO-VSV), bestående av ca 10 gruvhål med tillhörande varp, 3 husgrunder, 1 gruvstuga och bearbetade bergsytor med spridda bearbetade stenar och grusfraktioner.</p> <p>Antikvarisk kommentar: De ingående lämningarna bör beskrivas efter kompletterande fältarbete som planeras till åren 2020 eller 2021.</p> <p>Terräng: Liten bergrygg (VNV-OSO) i S- och SO-sluttande kalfjällsida.</p> <p>Namn: Mellanberget.</p> <p>Foto mot SV: Maria Söderberg 2019.</p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: D</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:460</p>	<p>Gruvområde</p>	<p>Granskning 2019-08-11 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 60x50 m (NO-SV), bestående av 3 dagbrott med gruvhål/orter och tillhörande varp, 3 husgrunder, 1 vandring, enstaka varp utan tydlig koppling till intilliggande gruvbrytning, bearbetade bergsytor med spridda bearbetade stenar och grusfraktioner samt ett kulturlager med bl.a. kolbitar som troligen är lämningar efter tillmakningsved.</p> <p>Vandringen, belägen på krön längst i N ovanför dagbrott, är rund, ca 3 m i diameter av i kanten lagda hållar, 0,3-1 m långa. Ett varp ligger intill denna upphissningsanordning.</p> <p>Antikvarisk kommentar: De ingående lämningarna bör beskrivas efter kompletterande fältarbete som planeras till åren 2020 eller 2021.</p> <p>Terräng: S-sluttning av kalfjäll.</p> <p>Namn: Underberget.</p>	<p>Fornlämning</p>

Foto mot SO: Maria Söderberg 2019.

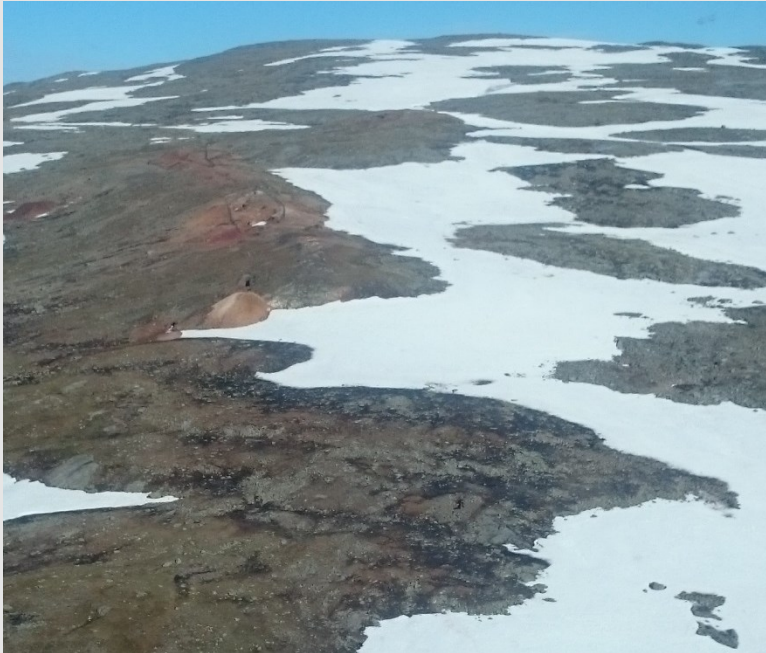
Bilaga 3

Lena Berg Nilsson och Ola Nilsson:

Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2019. NV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4.

ID-nr och Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning 2019
<p>Internt Obj.nr: A</p> <p>Fornreg: L2019:5209</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-08 (LK), 2016-08-12 (LK), 2019-08-11 (ON, LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 130x90 m (Ö-V) bestående av 4 gruvhål, 8 skärpningar, 1 husgrund, 1 rösning samt mycket omfattande gråbergsvarp.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Skall enligt Bromé ha tagits upp 1639 eller 1640 av Piteåborgare och kallades även Hööcknaberg och "Höken".</p> <p>De ingående lämningarna skall beskrivas efter kompletterande fältarbete inom Expedition Nasafjäll.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p>Namn: Nasa silvergruvor (Överbergskullen)</p> <p>Referens: Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia</i></p>	Fornlämning
<p>Internt Obj.nr: B</p> <p>FMIS: RAÅ Arjeplog 362:1</p> <p>Fornreg: L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Tidigare beskrivning (från 1969) enligt FMIS: Nasa silvergruvors gamla dagbrott o i dess SÖ del rest av kapellgrund.</p> <p>Tidigare beskrivning i FMIS (2017): Gruvområde för Nasa silvergruva, ca 550x80 m (NV-SÖ), bestående av 1 dagbrott och 1 förfallet gruvhus av sten. Inom området finns även en rest av en kapellgrund med tillhörande kyrkogård, se RAÅ-nr Arjeplog 362:3.</p> <p>Tillägg: I närområdet finns fler husgrunder och ett bopningsverk och ev fler gruvhål enligt historisk karta.</p> <p>Tillägg dnr 3.4.2-2568-2017: Från gruvområdet löper Nasafjällsvägen mot Ö och kusten. Vid arkeologisk utredning år 2017 dokumenterades den del som går från Forsbacka till Missenträsk i Västerbotten. Denna del är drygt 7 mil lång och användes under 1770-tal till 1810-tal för transporter till och från Avaviken, Arvidsjaur. Vägen från Skellefteå till Avaviken finns belagd i domboken från 1772 samt i resebeskrivningar och militära rekognoseringsrapporter för kartritning 1811. Från kusten följde man befintlig kärrväg mot Norsjö till Krångfors. Vägen är idag vandringsled och delvis rekonstruerad och det är oklart vilka sträckor som är ursprungliga.</p> <p>Antikvarisk kommentar: RAÅ-nr Arjeplog 362:2 är överförd till detta nummer. 2017-10-02/AE.</p> <p>Skriftlig källa: Per André: Nasafjällsvägen 1771-1810. Delsträckan Skellefteå-Glomerträsk. Skellefteå 1987. (RAÅ dnr 3.4.2-2568-2017).</p> <p>Tidigare beskrivning i FMIS (2018): Gruvområde för Nasa silvergruva, ca 550x80 m (NV-SÖ), bestående av 1 dagbrott och 1 förfallet gruvhus av sten. Inom området finns även en rest av en kapellgrund med tillhörande kyrkogård, se RAÅ-nr Arjeplog 362:3.</p> <p>Tillägg: I närområdet finns fler husgrunder och ett bopningsverk och ev fler gruvhål enligt historisk karta.</p> <p>Aldre beskrivning, skannat bokuppslag: Nasa silvergruvors gamla dagbrott, i dess SÖ del rest av kapellgrund.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Kvalitetshöjande åtgärd i samband med handläggning av annat ärende. Husgrunden (tidigare RAÅ-nr Arjeplog 362:2) ingår i den sammansatta lämningstypen gruvområde och är överförd till detta nummer. 2017-10-02/AE, 2018-09-26/JÖ</p>	Fornlämning

	<p>Dokumentation i fält 2015-2018 (GF, IN, LBN, LK, ON), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 530x140 m (VNV-OSO) bestående av ett 15-tal dagbrott, 3 stollgångar, husgrunder, lämningar efter uppfordringsverk mm samt mycket omfattande gråbergsvarp. Inom gruvområdet finns även en begravningsplats (Arjeplog 362:3/L1995:69), lämningar efter kyrka/kapell (L2019:4366 och en terrassering (L2019:4359) registrerade som egna objekt.</p> <p>Antikvarisk kommentar: De ingående lämningarna skall beskrivas efter kompletterande fältarbete inom Expedition Nasafjäll. Vissa ingående lämningar (N30, N32, N34-N36 och N74) finns beskrivna i Berg Nilsson 2018.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p>Namn: Nasa silvergruvor (Överberget).</p> <p>Referenser kartor: <i>Kommerskollegiets arkiv, Riksarkivet i Stockholm:</i> Karta över Nasafjäll 1640, Översikt. Kommerskollegiets gruvkartor. Karta över Nasafjäll 1640. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjälls gruva. År 1640. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjällsområdet. Lybeckers avritning ca 1642. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjälls gruvor 1745 av Johan Ratkind. Kommerskollegiets gruvkartor.</p> <p>Referenser övrigt: Berg Nilsson, Lena (red.) 2018. <i>Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruvlämningar på Nasafjäll 2018, RAÄ Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.</i> Landskapsarkeologerna Rapport 2018:14.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2015.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N69</p> <p>Fornreg: L2019:5210</p> <p>Lämningstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-12 (LBN), 2018-08-12 (LBN, ON), 2019-08-11 (LBN, LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Vindskydd, ca 1,5x3 m st, bestående av mur, ca 1 m h, 1,2 m l och 0,4 m br av flata stenar, ca 0,2-0,7 m st, kallmurad åt NÖ mot block, 2x1,5 m (VNV-OSO), 1,7 m h. SÖ om blocket är en yta uppbyggd av flata hållar, ca 0,6-0,7 m st och 0,2-0,3 m h, med inslag av mindre.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Att döma av skräp på platsen är vindskyddet brukad i sen tid. Att det är frågan</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	<p>om en återanvändning av äldre vindskydd kan dock ej uteslutas med tanke på aktiviteten vid de närliggande gruvorna.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N71</p> <p>Fornreg: L2019:5211</p> <p>Lämningsstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-12 (LBN) och 2018-08-10 (LBN), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, i slutning, 10x7 m (N-S). I S intill 7 m dj, i N är endast markskikten rensat intill ca 0,1 m dj. Skärpningen är omgiven av vallar av upplagd sten i Ö-S-V. Dessa är i S stora, upp till 2 m br och 1 m h, I V och Ö 0,5-1,5 m br och ca 0,3 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär. Sannolik prospektering för att avgöra malmfältets utbredning åt V.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N72</p> <p>Fornreg: L2019:5212</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-12 (LBN), 2018-08-10 (LBN), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, ca 40 m lång (Ö-V), 1- 3 m bred och 1-2 m djup.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Skärpningen är oregelbunden och har följt kvartsådern och är mer markant i två partier. Sammanhängande varp S om skärpningen.</p> <p>Mindre brytningsytor och gråbergsvarp förekommer längs hela sträckningen. Flera partier med kvarts går i dagen. Rikligt med järnutfällning. Inga iakttagbara brytningsspår.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Troligen från tiden efter 1850. Troligen prospektering för att avgöra om kvartsådern innehållit malm.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N73</p> <p>Fornreg: L2019:5213</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2018-08-10 (LBN) och 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av en visarsten i postament. Visarstenen (NNV-SSÖ), är 0,8 m h och 0,8 m br vid basen, avsmalnande uppåt till 0,2 m br. Postamentet är 1 m i diam och 0,4 m h, av flata, delvis huggna, stenar, 0,2-0,5 m st.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Eventuell färdvägsmarkering. Möjligen i förlängningen av ridväg norr om Överberget mot Norge som är markerad karta från 1805 i Bromé 1923.</p> <p>Orientering: ca 3 m norr om Husgrund N66 (L2019:4361).</p> <p>Terräng: Blockrik, stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p>Referenser övrigt: Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia</i> (Kartbilaga 4, Överbergfältet å Nasafjäll efter Hornemans karta 1805).</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N75</p> <p>Fornreg: L2019:5214</p>	<p>Granskning i fält 2018-08-12 (ON, LBN) och 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en stående flat häll, ca 1,5 m h, 1 m br och 0,7 m tj. Omedelbart NV om denna finns ytterligare en häll av motsvarande</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>dimensioner som lutar kraftigt och sannolikt tidigare varit rest.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Inmätt med RTK GPS 2018-08-12 (ON).</p> <p>Orientering: ca 2 m SSÖ om Obj.nr N65 (L2019:4360).</p> <p>Terräng: Stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N77</p> <p>Fornreg: L2019:5215</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad.</p> <p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, ca 1x1 m stor och 1 m h. Block i botten ca 1x1 m och 0,7 m hög. På denna är två flata stenar ca 0,3 l 0, 1-0,2 m br och 0,1 m tj samt 0,15 m l, upp til 0,15 m br och upp till 0,1 m tj lagda på varandra. Mot dessa lutar en sten 0,5 m lång, 0,3 m h och 0,4 m br. Bredvid dessa ligger ytterligare en utrasad sten 0,2 m l, upp till 0,2 m br och upp till 0,1 m tj.</p> <p>Terräng: Platå i höglänt stenig moränmark. Gräsyta på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N78</p> <p>Fornreg: L2019:5216</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad.</p> <p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av en visarsten, uppställd på ett ca 1 m st och 0,7 m h stenblock. Visarstenen (NV-SÖ) är ca 0,3 m h och upp till 0,1 m br, avsmalnande uppåt. Lutande på vardera sidan är spetsiga flata stenar, ca 0,3 m i bas och upp till 0,1 m h.</p> <p>Terräng: Blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N79</p> <p>Fornreg: L2019:5217</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 100x40 m (NNV-SSO) bestående av ett tiotal små gruvhål och skåpningar samt mycket grunda brytningsthor. Inom området finns också en rösnings (N80), bestående av 5 hoplagda stenar, belägen på en brytningsyta.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Inga synliga brytningsspår, men gruvområdet ger ett ålderdomligt intryck.</p> <p>Terräng: Krönparti av kalfjäll.</p> <p><i>Foto av gruvområdet mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p> <p><i>Foto av rösningsen mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N96</p> <p>Fornreg: L2019:5218</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke. Text på mittsten «S 1930».</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns.</p> <p>Terräng: Krönparti på kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2019. I bakgrunder syns även motsvarigheten på den norska sidan (se N97 nedan).</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N97</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse, motsvarande N96 ovan men markerande norska sidan av riksgränsen.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns, dock belägen på norska sidan.</p> <p>Terräng: Krönparti på kalvfjäll.</p> <p>Skadebeskrivning: Mittstenen (med eventuell text) saknas. Jfr N96 ovan.</p> <p><i>Foto mot OSO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Registreras ej i Fornreg.</p>
<p>Internt Obj.nr: N98</p> <p>Fornreg: L2019:5219</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Bearbetad yta på håll, ca 50 x 25 m (VSV-OSO) omgiven av löst stenmaterial och bortbrutna hållar. Stark järnutfällning.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär. Sannolikt prospekteringsbrytning.</p> <p>Terräng: NÖ-sluttning. Kalfjäll.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N99</p> <p>Fornreg: L2019:5220</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning/bearbetad yta, ca 6x1 m (NV-SÖ), omgiven av löst stenmaterial ca 0,1-0,3 m st. Stark järnutfällning.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär. Sannolikt prospekteringsbrytning.</p> <p>Terräng: SÖ-sluttning. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N100</p> <p>Fornreg: L2019:5221</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av visarsten (NNÖ-SSV) i postament. Postamentet är 1 m i sida (NNÖ-SSV), 0,4 m h, uppbyggt av 0,1-0,5 m st flata stenar. Stenarna är 0,1-0,2 m tj. Visarstenen är 0,5 m h, 0,3 m br och 0,15 tj.</p> <p>Terräng: Krönparti av kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N101</p> <p>Fornreg: L2019:5222</p> <p>Lämningstyp:</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av visarsten (NNÖ-SSV) i postament. Postamentet är runt, 0,8 m i diam, 0,5 m h uppbyggt av 0,3-0,6 m st flata stenar.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Gränsmärke	<p>Stenarna är 0,1-0,2 m tj. Visarstenen är en liggande häll, 0,4-0,5 m h, 0,8 m l, 0,2 m tj.</p> <p>Terräng: Krönparti av kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N104</p> <p>Fornreg: L2019:5223</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-13 (LBN), 2019-08-09 (LBN, ON):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad.</p> <p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Fundament?, 4x1,5 m (N-S), 0,4 m dj. I södra delen är 2 järnbultar synliga ovan markytan, 0,03 m i diam, 0,05 resp 0,07 m h, mellanrummet mellan bultarna är 0,35 m.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär. Lämningen är svårtolkad, bultarna är rester efter en anläggning, nu borttagen som behövt förankras i marken, ex. vinsch eller motsvarande. Anläggning är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: S-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	Övrig kulturhistorisk lämning

Vid tumstocken syns en av de två järnbultarna. Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.

Internt Obj.nr:
N105

Fornreg:
L2019:5224

Lämningstyp:
Gruvhål

Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (LBN, ON):

Skadestatus: Ej skadad.

Undersökningsstatus: Ej undersökt.

Beskrivning: Skärpning 14 m l, intill 2 m br, 1,8 m dj (N-S) i sluttning. Vallar längs sidorna, 2-3 m br, intill 1,3 m h. I sluttning S om skärpningen är en uppkastad gråbergsvarp med plan ovansida, 5 m i diam, intill 1 m h, delvis utrasad i branten. Stenmaterial i vallar och varp utgörs av stenflis, 0,1-0,2 m st.

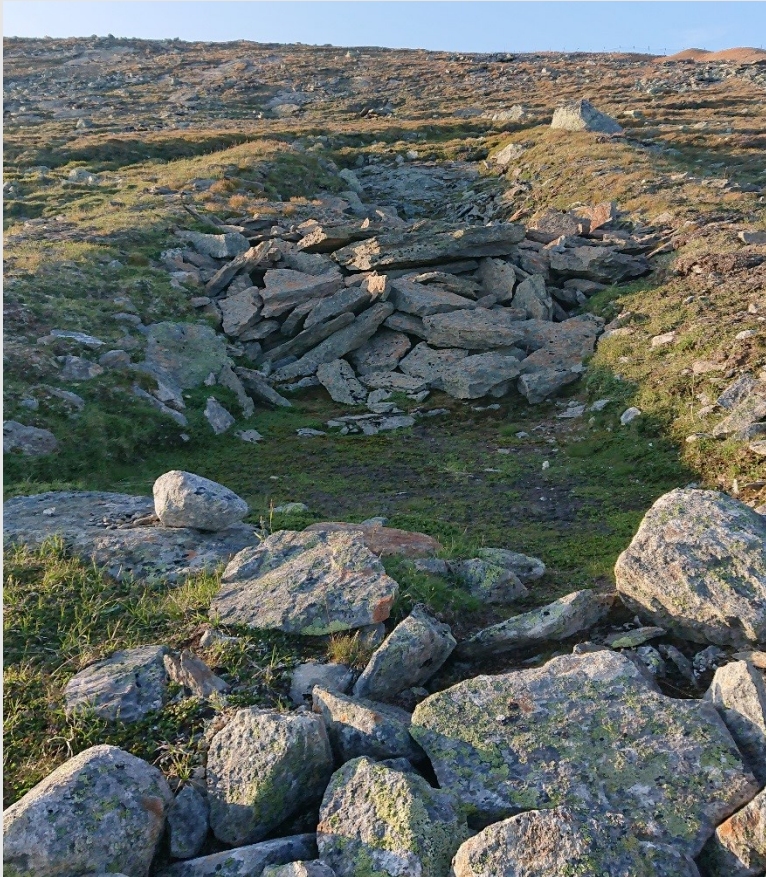
Antikvarisk kommentar: Anläggning är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.

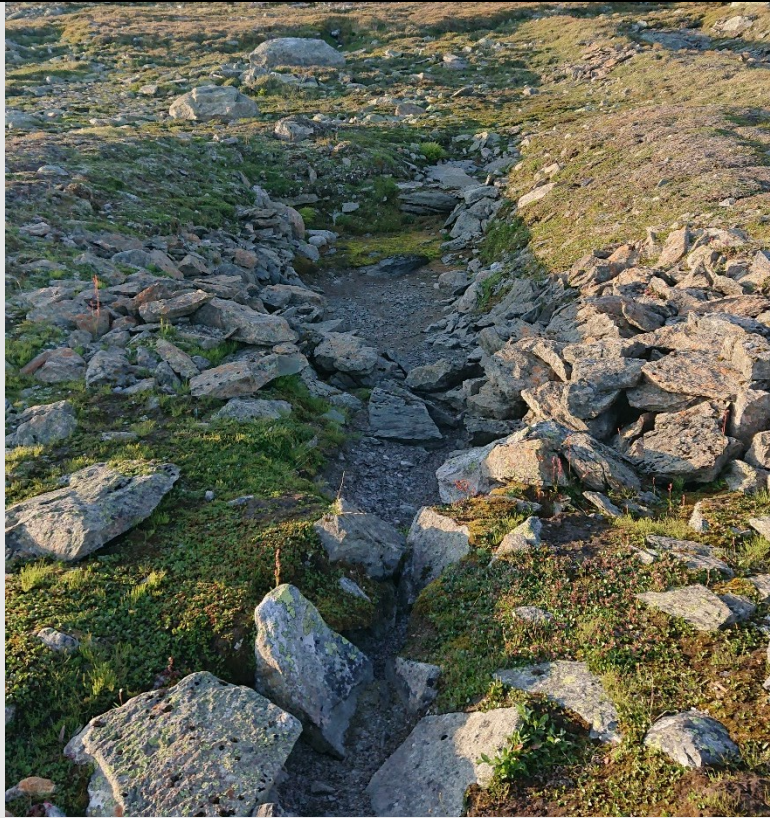

Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Hällmark på kalvfjäll.

Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.

Övrig kulturhistorisk lämning

<p>Internt Obj.nr: N106</p> <p>Fornreg: L2019:5225</p> <p>Lämningstyp Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-13 (LBN), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning 25x3 m (N-S), omväxlande ingrävd respektive insprängd i sluttning. Övre delen består av från jord framrensad berghäll. I mellersta delen är en försänkning, 8 m l, 3 m i sida, 1,8 m dj, medan den nedre delen uppfylld av block, 0,2-1,3 m st. I blocken kan enstaka borrhål iakttas, 0,03 m i diam. Längsgående vallar, ca 25 m l, 2-3 m br, intill 0,4 m h, av jord och sten. Mindre vall (Ö-V) av stenar S om rymningen, 2 m br, 0,4 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N107</p> <p>Fornreg: L2019:5226</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 11x4 m (N-S). I N delen av rymningen är berget frilagt. Längsgående vallar, 11 m l, 2-3 m br, intill 0,6 m h, av jord och sten. I kanterna är synliga skiviga stenar, 0,2-0,6 m st.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N108</p> <p>Fornreg: L2019:5227</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar? 6x2,5 m (N-S), ingrävd i sluttning, intill 0,5 m dj. Vall längs Ö långsidan, 5 m l, intill 3 m br, 0,3 m h, av jord och sten.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N109</p> <p>Fornreg: L2019:5228</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar? 5x3 m (N-S), intill 0,7 m dj. Sammanhängande vallar i Ö, V och S, 2-3 m br, 0,3 m h, av jord och sten. Borrhål synliga i enstaka stenar, 0,03 m i diam.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N110</p> <p>Fornreg: L2019:5229</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten i postament. Visarstenen (NNÖ-SSV) är belägen i postamentets N del, 0,4 m br i basen, avsmalnande mot toppen, 0,55 m h, 0,15 m tj. Postamentet är 1x1 m (NÖ-SV), 0,4 m h, av skiviga hållar, 0,5-1,0 m l, 0,2-0,5 m br, något utrasat åt S.</p> <p>Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p>Foto mot NÖ: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N111</p> <p>Fornreg: L2019:5230</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 10x2-3 m (NNV-SSÖ), intill 1,6 m dj, insprängd i berg, V sidan är lodrät, medan Ö och N sidorna är sluttande. I S är ett gråbergsvarp, 4 m i diam, 0,6 m h. Vallar längs långsidorna, 2-3 m br, 0,6 m h. Den V vallen är belägen 1,5-2 m från schaktet. I schaktets botten är ett sand-/siltlager, 0,1-0,2 m tj.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N112</p> <p>Fornreg: L2019:5231</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning (N-S) ca 6 x 2,5-3 m st och intill 0,7 m dj. I S dike (NNO-SSV), 9 m l, ca 0,3-0,7 m br och intill 1 m dj. I V kant av diket är en bruten berghäll, ca 2,5-3 m l. Ö om diket är gråbergsvarp, ca 10 m l, intill 3,5 m br och 0,1 m h. Inga brytningsspår kunde iaktas.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen ger ett ålderdomligt intryck, där brytningen förefaller följa en mineralisering.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N113</p> <p>Fornreg: L2019:5232</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-12 (LBN), 2018-08-12 (LBN, ON), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av visarsten (NNÖ-SSV) rest på SÖ delen av större häll. Visarstenen är 0,35 m h, 0,25 m br och 0,07 m tj och rest mellan två stenar, 0,3 resp 0,4 m st. Hällen är 1,5x1,2 m st (N-S), intill 0,6 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Hällen är lavtäckt, medan partierna under de tre</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	<p>stenarna saknar lav.</p> <p>Terräng: Mindre platå i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SV: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N114</p> <p>Fornreg: L2019:5233</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-12 (LBN), 2018-08-12 (LBN, ON), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, upplagd i norra delen av ett större block, 4,5x2,5 m (N-S). Rösningen består av ett uppallat block (N-S) med flat ovansida, 0,7 m l, 0,4 m br, 0,4 m tj, avsmalnande åt N. På blocket är fyra stenar upplagda, 0,1-0,4 m st. På Ö sidan om blocket är en flat mindre häll, 0,3 m br, 0,45 m l, 0,05 m tj, möjlig nedrasad visarsten. Under blocket, i NV delen är en flat sten, 0,3 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,15 m tj för att få blocket i våg. Runt är ytterligare mindre stenar, 0,02-0,05 m st, samt en större sten, 0,2 m st.</p> <p>Terräng: Platå i höglänt moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Ola Nilsson beskriver rösningen N114 på Nasafjäll. Foto mot SO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N115</p> <p>Fornreg: L2019:5234</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 6 x 1,5 m (Ö-V) och intill 2 m dj. Gråbergsvarp i form av vallar, 3 m br och upp till 2 m h i Ö och S med öppning i SÖ (avrinningsdike?).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Brytningsspår saknas men sannolikt sentida prospekteringsbrytning.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N116</p> <p>Fornreg: L2019:5235</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse Sverige-Norge, i röset är en gul skylt av metall placerad..</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns.</p> <p>Terräng: Blockrik, stenig platå. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N117</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-010 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsröse Sverige-Norge, motsvarande konstruktion som för N116 ovan.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Markerar befintlig riksgräns (norska sidan)</p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N118</p> <p>Fornreg: L2019:5236</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015 (GF, IN), 2019-09-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 7x5 m (N-S) och intill 2 m dj. Vall i S, 2 m br och 0,8 m h av jord och sten. Vallar kring övriga kanter, 2-3 m br och 0,1-0,3 m h. Avrinningsdike i S. Möjligen även använd som vattenmagasin/-täkt. Vattenfylld med mycket klart vatten vid samtliga besiktningar, trots avrinningsdike.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N119</p> <p>Fornreg: L2019:5238</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-12 (LBN), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningssstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, insprängd i sluttning, 5 m i diam, intill 1,5 m dj. Vall i V-S-Ö av sten, 2-5 m br, 0,2-0,7 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N120</p> <p>Fornreg: L2019:5239</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-12 (LBN), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningssstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning insprängd i håll, 5x3 m (NÖ-SV) intill 1,2 m dj, delvis vattenfylt. Gråbergsvarp längs SÖ långsidan, 5 m l, intill 3,5 m br, 0,6 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p>Orientering: Strax S om skoterled.</p> <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N121</p> <p>Fornreg: L2019:5240</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 13x5 m (N-S), ingrävd och insprängd i sluttning, intill 0,5 m dj. Vallar längs långsidorna, 13 m l, 4-5 m br, 0,5 m h, av jord och sten. Mellersta och S delen av är fylld av sten.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N122</p> <p>Fornreg: L2019:5243</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4x2 m (NO-SV) och intill 1,8 m dj. Skrotstensvarp i Ö, 5x 4m, bestående av 0,1- 2,5 m st stenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Inga synliga brytningsspår men sannolikt sentida prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N123</p> <p>Fornreg: L2019:5244</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 5x1-3 m (Ö-V), intill 2 m dj, i sluttning. Omgärdat av gråbergsvarp, kraftigast i S, ca 2,5 m h och 4 m br. Tydlig kvarts i gråbergsvarpen.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Lämningen ger ett ålderdomligt intryck, där brytningen förefaller följa en mineralisering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N124</p> <p>Fornreg: L2019:5246</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar?, 5x4 m (N-S), i sluttning. Delvis vattenfylld. Varp längs Ö och V långsidorna, samt i S delen 6 m l, intill 2 m br, och 0,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N125</p> <p>Fornreg: L2019:5247</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar?, 6x3 m (N-S) 0,3 m dj. Längsgående vallar, 6 m l, 2-3 m br, 0,3 m h, av jord och sten i Ö vallen och V vallen enbart sten. Gråbergsvarp S om skärningen, 3x2 m (Ö-V), 0,4 m h.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	<p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär och utgörs troligen av försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	
<p>Internt Obj.nr: N126</p> <p>Fornreg: L2019:5248</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-11 (ON, LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad.</p> <p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar? 5x3 m (Ö-V), kallmurad i sluttning, intill 1 m h av 0,1-1,4 m st stenar. I stenarna är minst 6 borrhål iakttagbara, 0,03 m i diam.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N127</p> <p>Fornreg: L2019:5251</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Område med prospekteringsbrytning, 20x15 m (Ö-V), i Ö delen är en fördjupning, 2,5 m i diam, 0,3-0,4 m dj. I V tydligt gruvhål, ca 2,5 m i diam. Varp i S delen, i Ö delen, 7x5 m (Ö-V), intill 2 m h, av 0,1-1,4 m st stenar, i V 2 m diam, 0,4 m h, samt mindre varp längs hela sträckan.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N128</p> <p>Fornreg: L2019:5252</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 8x3-4 m (N-S), intill 0,5 m dj. Längsgående jord och stenblandade vallar, 10,5 m l 3 m br, intill 0,7 m h. I S är en öppning, 0,7 m br. Från denna öppning löper ett dike åt SSÖ (vattenavrinningsdike?).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N129</p> <p>Fornreg: L2019:5253</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 15x5 m (N-S), insprängd i sluttning. Två tredjedelar är igenfylld med skivig sten, 0,1-1,5 m st. Längsgående, delvis jordblandade stenvallar, 15 m l, 1,5-4 m br, 1,5 m h. S kortsidan är markerad av ett större stenblock.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N130</p> <p>Fornreg: L2019:5255</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, insprängd i sluttning, oregelbundet oval, 6x2-5 m (NV-SÖ). Jordvall i NV, 5 m l, 1,5-2 m br (N-S), intill 0,3 m h. Gråbergsvarp i V-SV-S, 8 m l, 2-10 m br, intill 1,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N131</p> <p>Fornreg: L2019:5259</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, 3x1,5 m (NNÖ-SSV), uppmurad av hällar 0,2-1,5 m l, intill 1 m h, 1 m br. Öppning i S delen av V långsidan, 0,6 m br.</p> <p>Terräng: Höglänt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N132</p> <p>Fornreg: L2019:5261</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-09 (ON), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, ca 15x10 m (Ö-V). Husgrunden är synlig som 4 välhuggna stenblock, lagda i och på stenpackningar som kallmurats i grävda</p>	<p>Möjlig fornlämning</p>

<p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>gropar. Dessa stenpackningar är rektangulära eller kvadratiska 1,5x1 m, 1,5x1,5 m, 1,5x1,5 resp 2x2 m (samtliga orienterade i N-S). Groparnas djup är ca 0,5 m. Stenarna i groparna är flathuggna, 0,1-0,7 m st. På dessa 4 stenpackningar har 4 väl huggna stenblock placerats (samtliga orienterade i N-S), 0,5-0,7 m br, 0,4-0,7 m l och 0,4-0,7 m h. De 2 sydliga blocken är lagda på stenpackningarna medan de 2 norra är nedsänkta i stenpackningarna så att blockens ovansida hamnar i våg, dvs den byggnad som varit rest på dem haft en plan golvyta.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ingen spismursrest kan iaktas i anslutning till anläggningen. Den byggnad som varit rest på dessa stenblock bör ha varit en timmer-/träkonstruktion och relativt stor (tung). Konstruktionen påminner om baracker som varit oanvända stora delar av året, för att utnyttjas under en kortare period. Kaminer har funnits i dessa byggnader och använts som såväl värme som för matlagning. Aldern på denna lämning kan inte bedömas.</p> <p>Terräng: Flack gräsbeväxt avsats i S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll</p>	
<p>Internt Obj.nr: N133</p> <p>Fornreg: L2019:5264</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-12 (LBN), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten (NV-SÖ), 0,4 m h, 0,6 m br, 0,1 m tj (NV-SÖ). Uppallad i SÖ av en sten, 0,4 m st och i NÖ av 6 0,1-0,4 m st stenar.</p> <p>Terräng: S-sluttande stening moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N134</p> <p>Fornreg: L2019:5265</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2016-08-12 (LBN), 2019-08-10 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning 13x5-6 m (NNV-SSÖ), delvis snö- och vattenfylld. Omgiven av vall, 2-3 m br, intill 0,5 m h, delvis inblandning av jord och sten i V och S.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: S-sluttande stenig moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N135</p> <p>Fornreg: L2019:5267</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (ON), 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, insprängd i slutning, 4-5 m i diam, intill 2 m dj. I V-S-Ö är ett gråbergsvarp, 1-7 m br, 1,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: S-sluttande stenig moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N138</p> <p>Fornreg: L2019:5268</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av visarsten (NÖ-SV) i S delen av postament. Visarstenen är trekantig, 0,5 m h, 0,5 m br vid basen, 0,1 m tj. Postamentet är 1 m i diam, 0,4 m h, uppbyggt av 0,1-0,5 m l, flata stenar.</p> <p>Terräng: Platå i höglänt moränmark. Gräsyta på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

	 <p>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N139</p> <p>Fornreg: L2019:5269</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Område med prospekteringsbrytning, 25x15 m (ÖNÖ-VSV) bestående av 3 ytor där berghällen rensats fram. Den V ytan är 2x1,5 m (N-S). Den mellersta 10 m l, 0,5-1,5 m br (NV-SÖ). Längsgående vallar längs långsidorna, 1-1,5 m br, intill 0,5 m h. I S delen är en brytning i hällen, 3x1,5 (NV-SÖ). S om denna är ett gråbergsvarp, 7x4 m (VSV-ÖNÖ), 1 m h. Borrhål i ett block, 0,5 m dj, 0,03 m i diam. Den Ö brytningsytan är 2 m i diam, intill 0,3 m dj. S om denna är ett gråbergsvarp, 6x2 m (Ö-V), 0,3 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: S-sluttning av blockrik fjällsida. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N140</p> <p>Fornreg: L2019:5270</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 1,2 m i diam, 0,4 m h, uppbyggd av 0,2-0,6 m l, av delvis flata stenar. Rösningen något utrasad åt S.</p> <p>Terräng S-sluttning av blockrik fjällsida. Kalfjäll.</p> <p>Foto på upplagt röse mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N141</p> <p>Fornreg: L2019:5271</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2015-08-07 (LBN), 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4 m i diam, 0,3 m dj, i kvarts. Spridda mindre kvartsstycken runt om brytningen.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ålderdomlig karaktär. Ingen iakttagbar mineralisering.</p> <p>Terräng: SV-sluttning av större berghäll. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N142</p> <p>Fornreg: L2019:5283</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 3x2,5 (NV-SÖ), intill 2 m dj m i diam, 0,3 m dj, i kvarts. Spridda mindre kvartsstycken runt om brytningen. Gråbergsvarp SÖ om gruvhålet, 6x4 m NÖ-SV), intill 1 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ålderdomlig karaktär. Ingen iakttagbar mineralisering.</p> <p>Terräng: SV-sluttning av större berghäll. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N143</p> <p>Fornreg: L2019:5284</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 3x2 m (ÖNÖ-VSV), intill 1 m dj. I S, V och N är gråbergsvarp (kvarts), oregelbundet 0,5-5 m br och 0,1-0,2 m h. S om skärpningen är 2 mindre försänkningar, 1x0,5 m st (N-S), avsmalnande åt N, 0,3 m dj resp 0,4 m i diam och 0,4 m dj.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ålderdomlig karaktär. Ingen iakttagbar mineralisering</p> <p>Terräng: SV-sluttning av större berghäll. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N144</p> <p>Fornreg: L2019:5285</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvområde, ca 60x20 m st (NNO-SSV) bestående av två dikesgruvor 12 resp 13 m l (N-S), 1-1,5 m br och intill 1 m dj. Mellan och Ö och V om dikesgruvorna är långsgående gråbergsvarp, 12-20 m l, intill 4 m br och 0,7 m h. Åt SSV från dikesgruvorna löper ett avrinningsdike, 22 m l, intill 1 m br, 0,1-0,5 m dj. Ö om diket är ytterligare ett gråbergsvarp, 5-6 m i diam, intill 1,2 m h. I detta varp är brända trärester (byggnadsdelar). Ö om diket är i markytan spridd skrotsten (kvarts och malmmineral).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Rikligt med malmmineral i gråbergsvarpen. Brytningen ger ett ålderdomligt intryck, som om dikesgruvorna har följt mineraliseringen i markytan.</p> <p>Terräng: Blockrik hållmark i S-sluttning av kalfjäll.</p>	<p>Fornlämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N145</p> <p>Fornreg: L2019:5286</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av 2 block, upplagda på håll. Det undre blocket är 0,6x0,6 m (N-S), 0,3-0,4 m h. Det övre är 0,6x0,4 m (N-S), 0,4 m h. Mellan underliggande block och håll samt mellan är flata, intill 0,3 m st och 0,03 m tjocka stenar.</p> <p>Terräng: Blockrik hållmark i S-sluttning av kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N146</p> <p>Fornreg: L2019:5287</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 5x3 m (N-S), intill 4 m dj, insprängt i sluttning. Spridd gråbergsvarp, marktäckande, S om gruvhålet, 10x5 m (N-S).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ålderdomlig karaktär. Malmmineral i kvarts. Inga borrhål iakttagna.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt SV-sluttande moränmark. Gräsyta omgiven av hållmark på kalfjäll.</p>	<p>Fornlämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N147</p> <p>Fornreg: L2019:5288</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten (NNV-SSÖ) i postament. Visarstenen är 0,4 m h, 0,25 m br vid basen, 0,2 m br vid toppen, 0,05 m tj. Postamentet är 1 m i diam, 0,5 m h, uppbyggt av 0,1-0,5 m l, flata stenar.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N148</p> <p>Fornreg: L2019:5289</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 5x4 m (N-S), insprängt i berg, intill 3 m dj. Gråbergsvarp runt om, 1,5-3 m br, intill 0,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Inga borrhål iakttagna. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt SV-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N149</p> <p>Fornreg: L2019:5290</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 6x3 m (N-S), insprängt i berg, 1,8 m dj. Gråbergsvarp V, Ö och S om gruvhålet, 2,3,5 m br, bredast i S, 0,4-0,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Inga borrhål iakttagna. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt SV-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N150</p> <p>Fornreg: L2019:5291</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten (ÖNÖ-VSV) uppställd på håll, 0,6 m l, 0,3-0,5 m h, högst i Ö, 0,1-0,15 m tj. Visarstenen är uppallad av två mindre block, det N, kubformat, 0,3x0,3x0,35 m, det S är triangelformat, 0,4 m h, 0,4 m br vid basen och 0,05-0,2 m tj.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N151</p> <p>Fornreg: L2019:5292</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke?</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke?, upplagda på ett större block 1,5-2 m i diam, 0,8 m h, är 2 stenar, 0,25 respektive 0,3 m l, 0,2 m br, 0,2 m h. Nedanför blocket är en trekantig, flat håll, 0,3 m h, 0,5 m l vi basen och 0,2 m tj, sannolikt en nedfallen visarsten.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N152</p> <p>Fornreg: L2019:5293</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av tre stenar lagda på håll. Hällen sluttande åt SV. De två undre är 0,3 resp 0,5 m l, 0,4 m br och 0,05 resp 0,1 m tj, och är uppallade av 2 stenar, 0,15 m st, 0,03-0,05 m tj. Den övre stenen är 0,35x0,25 m (Ö-V) och 0,1-0,2 m tj.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N153</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta, 10x5 m (NNÖ-SSV) i kvarts, med malmineral. Inom området är i N resp S delen 2 koncentrationer med ihopsamlat lösbrutet material, 2-2,5 m i diam, 0,1-0,2 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Belägen på norska sidan gränsen.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N154</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta, 5x0,5 m (VNV-ÖSÖ) i kvarts, med malmineral, bearbetad i ytan.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Belägen på norska sidan gränsen.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N155</p> <p>Fornreg: L2019:5294</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten i postament. Visarstenen (N-S), är 0,6 m h, 0,2-0,3 m br och 0,1-0,15 m tj. Postamentet är 1,5 m i diam, 0,5-0,7 m h, uppbyggt av 0,1-0,7 m l, flata stenar, 0,05-0,25 m tj.</p> <p>Antikvarisk kommentar: På riksgräns mellan Sverige och Norge.</p> <p>Terräng: Hällmark på krön av bergstopp. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N156</p> <p>Fornreg: L2019:5295</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av ett femstenarör i postament. Central visarsten (NNO-SSV), 0,75 m h med rundad avslutning, 0,3 m br och 0,1 m tj. Liknande stenar i riktningarna NNO, OSO, SSO och VNV om denna, 0,45-0,5 m h, 0,25-0,35 m br och 0,1-0,15 m tj. Den centrala visarstenen har kungliga monogram, Adolf Fredrik på svenska sidan och Fredrik V på norska sidan, samt på båda sidor årtalet 1762 inhugget. På västra sidan av den centrala visarstenen är också No 227 inhugget. Postamentet är 2,5 m i diam, 1,5 m h, uppbyggt av 0,1-0,7 m l, flathuggna stenar, 0,05-0,25 m tj.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Riksröse nr 227.</p> <p>Terräng: Hällmark på krön av bergstopp. Kalfjäll.</p> <div data-bbox="392 1529 1190 2000" data-label="Image"> </div> <p><i>Foto: Maria Söderberg 2014.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N157</p> <p>Fornreg: L2019:5296</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten i postament. Visarstenen (NNÖ-SSV) är 0,7 m h, 0,4 m br, avsmalnande mot toppen, och 0,1-0,15 m tj. Postamentet är 1,5 m i diam, 0,5-0,6 m h, uppbyggt av 0,15-0,4 m l, flata stenar, 0,15-0,4 m tj.</p> <p>Antikvarisk kommentar: På riksgrens mellan Sverige och Norge.</p> <p>Terräng: Hällmark på krön av bergstopp. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N158</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: -</p> <p>Antikvarisk kommentar: Gränsröse på norska sidan.</p> <p>Terräng: Hällmark på krön av bergstopp. Kalfjäll.</p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N159</p> <p>Fornreg: L2019:5297</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta i håll, 5 m l, intill 1 m br (NNV-SSÖ). I N resp S delen är brytningsspår, 0,01-0,4 m st, mestadels 0,01-0,05 m st. Omedelbart N om prospekteringsytan är ett block, 1 m i diam, 0,5 m h, på vilket två stenar lagts, den undre 0,5x0,4 m st, 0,25 m tj, den övre 0,2 m st.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Häll i blockrik brant sydslutning av kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N160</p> <p>Fornreg: L2019:5298</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, rest sten på håll, 0,5 m h, 0,25 m br och 0,2 m tj med eggformad topp.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Stenen rest på lavbevuxen håll. Under den resta stenen saknas lav.</p> <p>Terräng: Häll i blockrik brant sydslutning av kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N161</p> <p>Fornreg: L2019:5299</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta i håll, 1x0,8 m (NNV-SSÖ), i ytan är lossbrutna kvartsstycken, 0,1-0,2 m st, mestadels utrivna åt S.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Brytningen har skett i en kvartsnodul med malmineral.</p> <p>Terräng: Häll i blockrik brant sydslutning av kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N162</p> <p>Fornreg: L2019:5300</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, på Ö delen av större håll, 2,5x1,2 m (Ö-V), är fyra flathuggna stenar lagda på varandra, 0,2-0,5 m st, 0,05-0,1 m tj. V om stapeln är</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>en femte sten nedfallen, 0,3 m l, 0,2 m br och 0,1 m tj. Under den andra stenens V utskjutande del är en mindre stöttande sten, 0,15x0,1x0,1 m st.</p> <p>Terräng: Avsats i SV-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N163</p> <p>Fornreg: L2019:5301</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av två visarstenar, (Ö-V), 0,5 resp 0,4 m h, 0,25 resp 0,2 m br och intill 0,15 m tj, avsmalnande mot toppen. Den V något lutande åt Ö. Visarstenarna är placerade i ett postament, 1 m i diam, 0,3 m h av 0,1-0,3 m st stenar.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N164</p> <p>Fornreg: L2019:5302</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten (SSV-NNÖ), rest på håll. Visarstenen är 0,5 m h, 0,5 m br och 0,3 m tj, avsmalnande mot eggformad topp. I SÖ hörnet är visarsten uppallad av en mindre flat sten, 0,1 m st.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SÖ: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N165</p> <p>Fornreg: L2019:5303</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-09 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpnings, 5x2,5 m (N-S), S delen insprängd i håll, orgegelbundet rund, ca 1 m i diam, intill 0,6 m dj, resterande del utgörs av framrensad håll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp Gruvhål</p>	<p>Längsgående jordvallar med steninblandning, 4 m l, intill 2 m br och 0,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Häll i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p> <p>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2019.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N166</p> <p>Fornreg: L2019:5304</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad.</p> <p>Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar? 13 m l, 1,5-2,5 m br, (N-S) intill 0,5 m dj, delvis ingrävd i sluttning. Jordvallar med steninblandning längs långsidorna, 1,5-3 m br, 0,2-0,3 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N167</p> <p>Fornreg: L2019:5305</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar?, 9x3 m (N-S) intill 0,5 m dj, delvis ingrävd i sluttning. Jordvallar med steninblandning längs långsidorna samt S kortsidan, intill 3 m br, 0,4 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N168</p> <p>Fornreg: L2019:5306</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 1,5x0,9 m (N-S), 0,3 m h uppbyggd av 0,15-0,7 m st, flata stenar.</p> <p>Terräng: Flackt S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N169</p> <p>Fornreg: L2019:5307</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar?, 13 m l (NNÖ-SSV), intill 2 m dj, delvis ingrävd i sluttning, med framrensad håll i N delen. S delen är igenfylld med gråbergsvarp. Jordvallar med steninblandning längs långsidorna, 15 m l, 2-2,5 m br, 0,3 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N170</p> <p>Fornreg: L2019:5308</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, närmast oval (NÖ-SV), 8-10 m i diam, intill 2 m dj, insprängd i sluttning. Jordvall med steninblandning längs NÖ kanten, 4-5 m l, 1,5 m br och 0,2 m h. Gråbergsvarp i S och SÖ som delvis fyllt igen skärpningen, 10 m i diam, intill 1,2 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Form och karaktär kan eventuellt tyda på försvarsarbete.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N171</p> <p>Fornreg: L2019:5309</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten, (NV-SÖ), 0,6 m l, 0,2 m h och 0,1-0,15 m tj. Övre delen av visarstenen är avslagen. Visarstenen är centralt placerad i ett postament, 1 m i diam, 0,7 m h av 0,2-0,7 m st, delvis flata stenar.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N172</p> <p>Fornreg: L2019:5310</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Försvar?, 10x4 m (N-S), intill 0,5 m dj, ingrävd i sluttning. S delen är igenfylld med gråbergsvarp. Jordvallar med steninblandning längs långsidorna och S kortsidan, 2-3 m br, 0,5 m h.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Jordrymning kan tyda på försvarsarbete, möjligen även prospektering.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	
<p>Internt Obj.nr: N218</p> <p>Fornreg: L2019:5311</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (ON, LBN):</p> <p>Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, bestående av en visarsten, (N-S), 0,4 m br, 0,5 m h och 0,1 m tj. Visarstenen är centralt placerad i ett postament, 1 m i diam, 0,3 m h av 0,2-0,6 m st, flata stenar.</p> <p>Terräng: Avsats i höglänt S-sluttande moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Bilaga 4

Ola Nilsson:

Bok- och vaskverket – 2019 års fältarbete

Bakgrund

Bokning och vaskning av silvermalmen vid Nasafjäll skedde i huvudsak enbart under 1600-talets brytningsperiod. Även om det fanns ett bokverk vid Silbojokk väcktes tanken att anlägga ett bokverk också vid gruvområdet för att minska transportkostnaderna, särskilt varefter malmen fick allt lägre silverhalt och mer malm måste fraktas med mindre utbyte. Den initialt mycket rika malmen befanns snabbt innehålla så låga halter av silver och bly att en anrikning vid gruvorna bedömdes som nödvändig. Ett bok- och verkverk byggdes upp och var i drift 1641. Anläggningen förstördes i samband den norsk/danska räden 1659. (Tegengren 1924:73, Awebro & Hedlund 1985:19ff).

Bokverket på Nasafjäll identifierades i fält år 1984 av Kenneth Awebro och Lars Hedlund, som också upprättade en översiktlig beskrivning av det (Awebro & Hedlund 1985, Awebro 1986). Lämningarna efter bokverket bestod då av en husgrund belägen på en kal berghäll samt två högar – en större och en mindre – med ”boksand” nedanför berghällen och det gjordes då bedömningen att lämningarna utgjorde rester efter 1600-talets verksamhet på platsen.

De högar som finns vid bok- och vaskverket har omtolkats, den större högen bedöms vara sk. sylta, dvs malm- och gråbergsgrus som avsmulats under brytning och uppfordring och vars malmhalt kan tas till vara genom vaskning, medan den mindre bedöms vara den ofyndiga resten efter vaskning av syltan.

Fältarbete 2019

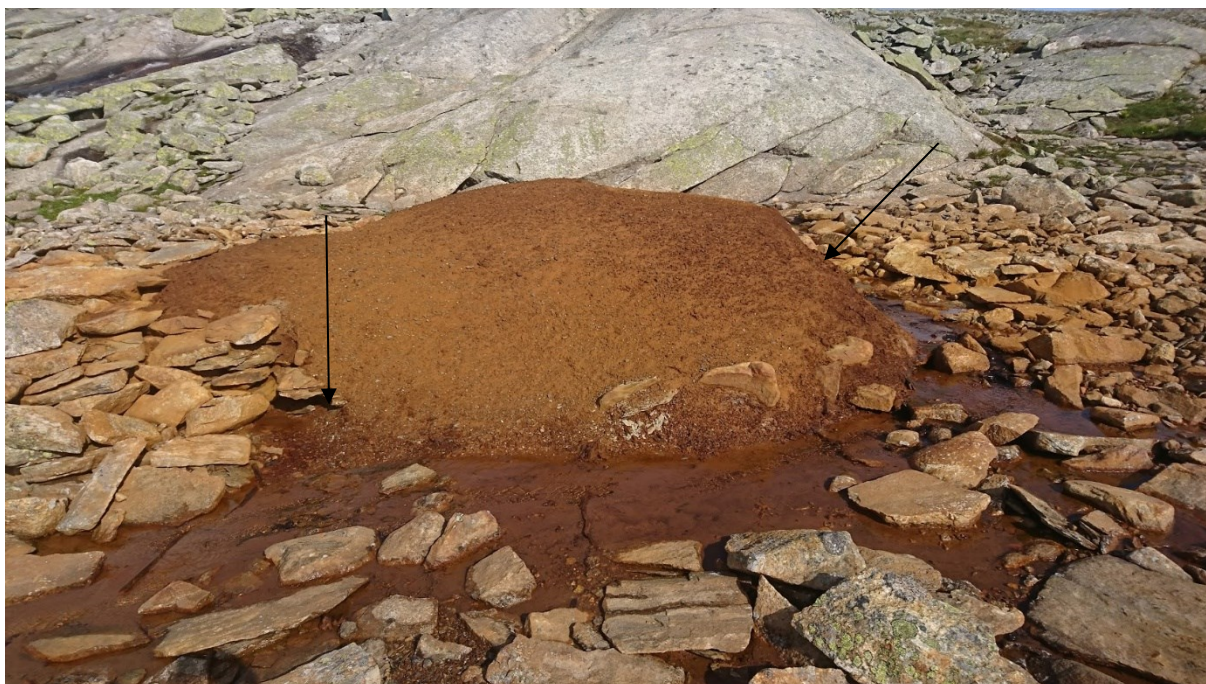
Platsen för bok- och vaskverket har tidigare besökts i tre omgångar, 2015, 2017 och 2018 inom ramen för Expedition Nasafjäll. Mellan Kenneth Awebros och Lars Hedlunds besök 1984 och Expedition Nasafjälls första besök 2015 har det bedömts att förändringen av högarnas har varit minimal. Mellan 2015 och 2017 däremot, konstaterades att åtminstone den lilla högen med bedömd vasksand hade påverkats mycket, då minst hälften bedömdes ha sköljts bort, medan den större syntes vara opåverkad. Den större högen har ett naturligt skydd i och med att den är placerad nedanför en större berghäll och smältvattnet rinner på ömse sidor om denna och i mycket liten utsträckning berör högen. Den lilla högen påverkas däremot mycket, framför allt av det flöde som rinner öster om berghällen med husgrunden och passerar högen innan det når bäcken. I samband med 2018 års fältarbete mättes de båda högarna in med totalstation, såväl i plan som profil. Genom att återkommande genomföra samma mätning kan högarnas minskning bedömas.

Insatsen vid bok- och vaskverket 2019 var planerad att genomföras som föregående år. Under 2018 testades en GNSS-mottagare med Realtids korrekationer från Swepos (sk. Nätverks-rtk) samt totalstation med gott resultat (jfr Berg Nilsson 2018). Dessvärre fungerade inte mätutrustningen som föregående år, då nätuppkoppling ej fungerade – trots aktiv felsökning tillsammans med Trimitac – varför arbetet begränsades till att okulärt besiktiga, beskriva samt fotografera lämningarna.

Det kunde konstateras att erosionen av båda högarna fortskrider, i mindre omfattning på den större högen än på den mindre högen. Förändringarna mellan 2018 och 2019 är tydliga.

Figur 1. Foto Ola Nilsson 2018

Figur 2. Foto: Ola Nilsson 2019.

Foton mot N av den större högen. Skillnaden är att östra kanten (högra pilen) har planat ut något mellan 2018 och 2019 samt att öppningen i sydvästra hörnet (vänstra pilen) har vidgats något. Genom denna öppning fortsätter material från högen att sköljas ut, dvs högen eroderar i denna del inte enbart i ytan vid regn utan konstant underifrån så länge vatten rinner genom och under högen.

Figur 3. Foto: Ola Nilsson 2018.

Figur 4. Foto: Ola Nilsson 2019.

Foto mot V av den större högen. Den vänstra och mellersta pilen markerar områden där material eroderat bort sedan 2018. Områdena motsvarar den högra pilen i figur 1 och 2 och den relativa utplaning av kanten som skett mellan 2018 och 2019. Den högra pilen visar på den erosion som skett i nordöstra hörnet mellan 2018 och 2019 .

Figur 5. Foto Ola Nilsson 2018.

Figur 6. Foto Ola Nilsson 2019.

Foto mot Ö av den större högen. Pilarna markerar områden där material eroderat bort sedan 2018.

Figur 7. Foto mot SÖ: Ola Nilsson 2018.

Figur 8. Foto mot SSV: Ola Nilsson 2019.

Figur 9. Foto mot SSÖ: Ola Nilsson 2019.

Figur 7-9 visar förändringen i den lilla högen mellan 2018 och 2019. Särskilt anmärkningsvärda är de urgröpnings som uppstått i den nordvästra långsidan mellan 2018 och 2019. Dessa nyigen uppkomna skador och fortsatt erosion kan innebära att högen försvinner mycket snabbt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att erosionen av såväl den stora som den lilla högen fortsätter och tydligt kan iaktas och följas.

Referenser

- Awebro, Kenneth. 1986. *Från malm till mynt. En historisk-metallurgisk studie om Nasafjäll.* (Studia Laplandica 6). Stockholm.
- Awebro, Kenneth & Hedlund, Lars G. 1985. *Bokverket på Nasafjäll.* (Studia Laplandica 2). Stockholm.
- Berg Nilsson, Lena. 2018. Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruv lämningar på Nasafjäll 2018, RAÄ Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.
- Tegengren, F. R. 1924. *Sveriges ädlare malmer och bergverk.* (SGU Ser. Ca, nr 17). Stockholm.

Bilaga 5

Kenneth Awebro:

Nedslag i arkiven för Expedition Nasafjäll 2019

Inledning

Inför sommarens inventeringsarbete företogs arkivstudier på Riksarkivet i Stockholm och då där främst i Bergskollegii arkiv, inklusive samlingen Gruvkartor och Kommerskollegii arkiv för att lokalisera relevant material. På grund av begränsade resurser har inga arkivbesök skett i Härnösand och Köpenhamn, men visst material därifrån har ändå kunnat användas.

Målsättningen har varit att identifiera verksamheter, konstruktioner och anläggningar som kan ha avsatt fysiska resultat inom gruvområdet och bidra till tolkningen av sådant som har iakttagits. Viktigt för att åstadkomma en identifiering har varit läges- och avståndsangivelser och viktigt är också att kunna namnsätta konstruktioner.

Gruvorna var täckta med tyg

Ett problem med gruvarbetet var naturligtvis regn och snö och därför var det angeläget att täcka gruvöppningarna. Mellan april 1636 och oktober 1637 levererades 223 alnar vadmal och 145 alnar blaggarn för att användas som tält över gruvorna. Ytstorleken på detta är svårt att uppskatta, eftersom man inte känner till varpens bredd. En försiktig uppskattning ger dock en totalyta på kanske 300 kvm, Detta betyder att det måste ha byggts ordentliga ställningar över gruvorna för att kunna bära upp tältdukarna och för att stå emot storm, regn och snö.

Mängden vadmal som de samer (kallas här för kronlappar) erhöll som fraktade malm från gruvan var 382 alnar. Till detta kom att 15 namngivna samer – därav tre kvinnor – som tillsammans fick 221 alnar vadmal – mängden varierade mellan fyra och 28 alnar per person, de användes antagligen mest till kläder. Men det fanns också ett behov av tyg till tält och samerna fick därför 100 alnar blaggarn till detta. Samiska tältkåtor bör alltså ha funnits på Nasafjäll eller i dess omedelbara närhet.

Hus på Nasafjäll med flagga. Illustration från karta 1640 av H. Lybecker.

Svensk-danska kommissionen 1638

För att bestämma riksgränsen och på vilken sida om gränsen som gruvorna låg möttes svenskar och danskar under 1630-talets slut. I det danska Riksarkivet finns material kring detta och dåliga kopior av några kartor har kunnat undersökas. Den danska skriftliga berättelsen är mycket ömtålig och pappret skört. Tyvärr ger kartmaterialet inte så mycket om inte det skriftliga källmaterialet också kan användas parallellt. Några iakttagelser kan dock göras. På gruvområdet finns angivet på en karta två byggnader, varav den ena hade en flaggstång på taket – detta återfinns också i svenskt kartmaterial. Ett annat hus har en stor öppning som skulle kunna markera gruvorna med överbyggnad. En annan karta visar ett hus med en flaggstång bredvid som skulle kunna vara den byggnad där överläggningarna hölls – en mycket osäker tolkning. Fokus för kartorna har varit de olika vattendragen och deras riktning, för att kunna fastslå var vattendelaren och därmed riksgränsen gick.

Barthold Sadlins besök på Nasafjäll 1702

Bergmästare Sadlin besökte Piteå lappmark 1702, efter det att Luleå silververk hade nedlagts. Anledningen var naturligtvis för att undersöka om någon möjlighet fanns att återuppta driften vid Nasafjäll.

En same visade på en liten ström som hade sitt ursprung något högre upp. Där hade ett bokverk stått, men hade bränts upp av norrmännen. Nu fann där endast två eller tre sumpar och en sönderrostad boksula. En sådan boksula av järn vägde i allmänhet 300-500 kg och det finns inga upplysningar om att den avlägsnats, så möjlighet finns att den finns kvar, men troligen har den helt rostats sönder. Eventuella rester skulle kunna ge exakt lokalisering av bokverket.

Själva gruvorna låg strax ovanför, där ett stort hus hade stått bredvid, vilket kunde ses av de brända (oläsligt ord) däromkring. Där fanns också en större kyrkogård, med upplagd sten omkring och likstolsvirke och ett antal av de dödas bräder (likkistor) uppskjutna ur jorden.

Överst på berget är gruvorna nordnordväst till sydväst, ungefär fyra famnar lång och tre famnar bred. De olika gruvorna beskrivs översiktligt, men detta utelämnas i detta sammanhang. På tre ställen på gruvfältet låg ännu ca 60 renlass sovråd malm.

Vid ankomsten till Silbojokk och i samband med mötet med kyrkoherden Petter Noreus berättade denna att bergmästare Lybecker år 1642 byggt en damm ungefär 2,5 mil därifrån, med syfte att där bygga ett bokverk, men vårfloden tog dammen, Det damfästet kan finnas kvar.

Nasafjällsbolagets karta 1770

Det nya bolaget färdigställde en karta år 1770. Gruvorna återfinns och om dessa står det att Stora gruvan är belägen på högsta bergskullen. Sedan finns en Mellangruva. Den Södra gruvan eller Fogdegruvan ligger nära bergsfoten. Inga uppgifter finns om hus eller andra konstruktioner på gruvfältet.

Gustafsält – 1774

När det gällde Skvärta Madakk och fyndigheten där som påträffades av studenten Öhrling och den malmanledning som fanns där så planerades arbete där med ett borrlag under sommaren. Platsen skulle nu kallas Gustafsält och gruvaarbete bedrevs där och byggnader uppfördes och platsen är orörd av senare verksamhet, med gruvhål och husgrunder.

Berndtssons undersökning 1781

Det finns således en relation av Bernhard Bendtsson från 1781 om Nasafjäll och den berör kanske främst smältningprocessen i Adolfström, gruvorna behandlas översiktligt.

När det gäller gruvfältet finns dock vissa uppgifter av intresse för denna inventering. Abrahams kammare avsågs nu att drivas in en famn och därigenom komma under tak. Sydost om denna finns en gruva som är två famnar djup och bredvid en liten skärpning.

Detta år talas om att Silbonasigruvan är den mest bearbetade och också mest lönande. Låg omkring 15-20 famnar i söder och mitt emot Stenkojan – en lägesanvisning alltså. Sydvästra stollen, var indriven från fjällets sydvästra avsättning och den är då 24 famnar. Den sydöstra stollen är fyra famnar.

När det gäller arbete utanför Stora gruvfältet (med detta avses säkerligen det mest centrala området), så hade Fogdegruvan bearbetats både av detta och föregående bolag. Den ligger 200 famnar i västsydväst från Sydvästra stollen, längden är 20 famnar och den är till bredden tre famnar uppbruten.

Det talas om en annan skärpning om sex famnar i öster och väster – oklart relationen till någon punkt, men möjligen i söder från Fogdegruvan. Malmstrecket skulle vara två fingrar brett.

Ett intressant avsnitt behandlar bokningen vid Adolfström. Den skiljer sig från vad vi tidigare har ansett hur det gick till. Tydligt inget uppbyggt bokverk av traditionell typ, i stället användes en stor järngryta där malmen krossades antagligen i någon form av mortel (inget mekaniskt bokverk) och sedan fanns ett vaskningssystem kopplad till en avrinning genom en pip på botten av grytan. Jag har ett direkt minne av att det i Adolfström finns en enorm järngryta som enligt traditionen användes vid kanske tjär- eller limtillverkning, men det är fullt möjligt att det är bokningsgrytan som alltså fortfarande finns kvar. Bokningen under den Andra Nasafjällsepoken hade då tydligen en närmast hantverksartad karaktär.

En berättelse år 1802

Berättelsen från detta år ger uppgifter om olika gruvor.

Samevarogruvan var avsänkt till två famnars djup.

Lappgruvan hade ett djup på tre till fyra famnar.

Stollgruvan består av tre olika öppningar samt en samfällid botten.

Bergmästare Printzskiöld sade år 1795 att djupet var fem famnar. Nu gjordes en intressant och viktig jämförelse med 1640 års karta som klarar ut en del oklarheter rörande gruvorna, eftersom de olika namnen ibland kan vara förvirrande. Då kallades den gruvan för mer differentierade namn, nämligen Boms gruva, Lijs gruva, Sunds gruva, Johannes gruva och Gamla Borgaregruvan och de var tillsammans åtta stycken, varav flera sedermera blivit igenfyllda, varav några sedan kallades Landsherrens gruva. Av dessa skulle sju stycken inte vara mer än en famn djupa, men den åttonde var fyra famnar.

Långskärpningen som år 1640 kallades för Mansfeldts gruva och var på kartan från 1781 markerad som två gruvor.

Silbonasigruvan var 1892 den största på hela gruvfältet och var åtta famnar djup. Botten skall vara på mellan två och tre famnar. ”En av dessa” – antagligen en del och med det menas troligen den del som fanns på 1640 års karta och då kallades den Morgonröda, efter den kopparkis som fanns i varpen och som möjligen fortfarande kunde ses, För att återuppta gruvan arbetades år 1799 och då avsänktes den en famn och åtta kvarter, men eftersom notarien Jonsson inte kom överens med arbetarna inställdes arbetet. Ungefär tre famnar från schaktets nr (G på kartan) fanns två orter, varav den undre är framdriven under Stenkojan (F). En ort (H) bredvid gruvan är indriven, men inget sägs om hur långt.

Sadelinsstollen är anlagd 74 av äldsta – oklart vad som menas här om det är ett årtal eller en längdanvisning ifrån Silbonasigruvans öppning vid foten av bergets öppning och är tre famnar och 11 kvarters lång. Bredden vid ingången var elva kvarter. Stollen är efter 1745 års karta 78 famnar lång. En avvägning skedde tydligen 1781 och redovisas på den kartan och det

ledde till att den är åtta famnar djupare än Silbonasigruvan. Avsikten med denna sänkning anges vara att komma åt fyndigheterna i Silbonasigruvan.

Sydvästra stollen var anlagd för att nå Stollgruvan och avsikten var tydligen att den skulle indrivas under tak. Längden var 29 famnar och bredden nästan en famn. Det äldsta bolaget (osäkert vilket som menas) hade drivit denna stoll under tak.

Hornemans berättelse 1806

Horneman skriver 1806 att majoren Stael von Holstein hade tingat arbetsfolk från Dalarna, men det var en dyr åtgärd. Med fram- och tillbakaresa blev kostnaderna en riksdaler per person och dag.

Under år 1805 bearbetades det s.k. Staelsfältet som hade en längd på omkring 10 famnar. Denna fältort är riktad ifrån gruvan och västerut och fram till kokhuset, Orten drevs nu i öppen dag till dess man planerade att få ett säkert tak och därmed att gå under jorden.

Nu formulerades ett behov av en hästvind vid Silbonasigruvan och en vid Stollgruvan.

Något gruvarbete skedde under 1806 av dalkarlarna, men sedan reste de till Norge och hade inte för avsikt att återkomma. År 1806 tillverkade 22 lödiga marker silver och åtta skeppund och sju lispund bly. Året därpå blev det ingen tillverkning och orsaken anges vara brist på arbetare.

Bolaget var ständigt på jakt efter nya och förhoppningsvis goda malmfyndigheter. Det fanns kvartsgångar på fjället Madetjock och vid Mausjaure, i Tjoggek vid bergsfoten på södra sidan, på norra sidan av Stakkafjäll fanns en kvartgång som innehöll blyglans. Antydningar fanns också på fjället Falestjock. Platsnamnen skiftar något mot dagens benämningar. På norra sidan av Pite Älv fanns en stor kvartgång med bergkristaller. Viss provbrytning bör ha skett på dessa platser.

År 1810

En berättelse – tydligen skriven i Adolfström av Horneman den 1 december 1809, men ingick i 1810 års bergmästarrelation. Vid besiktningen av gruvfältet 1810 den 19 maj och det var tydligen ett ganska kortbesök och inte förenat med mer omfattande gruvarbete och då stod tydligen gruvorna fria från vatten. Stollen var lite blockerad mot gruvan. Stollen måste i längden vara indriven mot gruva, om en öppning skulle kunna erhållas. Detta är med stor sannolikhet en rekommendation inför det fortsatta arbetet. Det fanns vattenproblem. Måtten är oklara vad som menas. det talas om att efter 3 3/8 famnar kommer orten under tak. samtidigt talas om att stollen är 32 famnar.

Nu byggdes där en handvind av två gamla stockar från Silbonasigruvan, som tidigare tjänat som bro över Sandelsidans (antagligen Sadelinsidan) skärpning och uppförda bräder från Laisälvens område.

Stollgruvans djup från dess sydvästra vägg är fem famnar. Schaktets höjd från botten till tak var två famnar. Det talas också om nio famnar från avmätningsspunkten, men oklart vad detta innebär. Kanske är det avståndet från avmätningsspunkten till gruvan. Ett antal borrhål borrades vid detta tillfälle.

Inför avresan täcktes gruvöppningen och schaktsänkningen för snöfall så gott det gick och redskapen grävdes ned i varpen. Nästa år planerades arbetet att bedrivas från två håll.

Andra hälften av 1800-talet

Nasafjäll belades med både inmutningar och utmål flera gånger under 1800-talet. Ofta markerades den tänkta inmutningen i terrängen om ett underlag för anspråken. För att försvara inmutningarna och utmålen krävdes s.k. försvarsarbeten. Dessa kunde variera över tiden, men tanken var att en inmutning skulle försvaras med arbete för att inmutningsrätten skulle kunna hävdas. En inmutning kunde övergå i ett utmål som då hade ett starkare rättsligt skydd. Dessa

försvarsarbeten kunde bestå av jordavymningar, sprängningar, avröjd yta, mängden upplagd sten, bearbetningar etc och kraven formulerades i besluten från bergmästaren.

År 1891 fanns både inmutningar och utmål på Nasafjäll och de fick då egna namn av den som sökte tillstånd. Här återfinns från öster till väster mot gränsen till Norge:

En baslinje drogs genom det gamla gruvfältet och ett antal rektangulära områden inmättes med namn som Uppriktigheten, Enigheten, och Stollgruvan och som markerades med rösen i varje fall vid hörnen, Norr om Stollgruvan fanns också den rektangulära Göken, Snett nedanför Uppriktigheten fanns de rektangulära områdena Perlan och Lyckan. Snett bredvid dessa, men nedanför baslinjen fanns de cirkulära inmutningarna Salinus, Björnen och Imanuelsgruvan – alla med markerade mittpunkter.

Ovanför baslinjen och delvis överlagrande Göken och Stollgruvan återfinns den cirkulära inmutningen Hoppet. Sedan fanns ett antal inmutningar, också runda, däriifrån och mot nordväst. De hade döpts till Framtiden, Solstjernen och Renen. Troligen fanns ytterligare inmutningar fram till den norska gränsen. Åtskilliga av dessa inmutningar belades med arbete och källmaterialet medger mycket information om vad som hade gjorts. Försvarsarbeternas storlek i längd, bredd och höjd har oftast angivits, liksom jordrymningarnas yta när detta förekommit. Det är ibland möjligt att återfinna datum för utfört arbete och inte alltför sällan vilka arbetare som varit verksamma på platsen. Naturligtvis finns också uppgifter om gruvarbetets och sprängningarnas omfattning, inriktning och resultat.

Bilaga 6
Maria Söderberg:
Nasafjäll – publika insatser 2019

Prisutdelning i Arvidsjaur 5/10 2019. Loppet Nasaleden vanns av Bengt-Peder Björn. Kommunalrådet i Arvidsjaur Sara Lundberg deltog vid starten. Foto Harry Wikberg och Maria Söderberg.

Nasaleden – ett lopp mellan Avaviken till Brännberg (Glommersträsk)

Det historiska loppet på 68 km gick av stapeln den 15 juni. Sara Lundberg, kommunalrådet, skickade iväg de tävlande i Avaviken. Sträckan följer leden som stadfästes av Drottning Kristina 1642. De tävlande passerar flera belagda kavelbroar som kan vara så gamla som från 1600-talet. Det troliga är dock att de som idag syns är från ett senare datum. Aktiviteten blev omskriven i tidningar och är en uppföljning av tidigare kartläggning av Nasaledssträckan inom Arvidsjours kommun.

*Guidad visning
 11 augusti 2019.
 Foto Maria
 Söderberg.*

Nasafjäll – guidad visning

Den 11 augusti arrangerades en guidad visning av gruvområdet. 45 personer kom till gruvstugan där arkeologerna Lennart Klang, Ola Nilsson och Lena Berg Nilsson berättade och visade runt. Årets uppdrag med att inventera riksintresseområdet stod i centrum och ny information som kommit fram i vår undersökning.

Som värd och ansvarig för lunch utomhus var Maria Söderberg. Det var en kraftig blåst, men tack och lov – sol. Visningen genomfördes i samarbete med Rana Turistförening och ABF Norr Arjeplog.

*Guidad visning
11 augusti 2019.*

*Nedre bild:
Robert Bjugn (i mitten) som
är ansvarig för Rana
Turistförening.
Foto Maria Söderberg.*

Seminarium Jernkontoret med reportage

Nasafjäll stod i centrum när Jernkontoret den 8 november arrangerade ett seminarium om gruvdrift från förr. Rubriken för sammankomsten var ”Bergsmekanik – det utforskade steget mellan gruva och hytta”. Vård var Dag Noréus, professor vid Institutionen för material- och miljö kemi och ordförande i Jernkontorets Icke-järnmetallkommittén. Från Expedition Nasafjälls sida medverkade Ola Nilsson och Lena Berg Nilsson. Som deltagare fanns även Maria Söderberg och Lennart Klang på plats.

Lena Berg Nilsson berättade om flera års inventering på Nasafjäll. Sommaren 2020 ska undersökningen fortsätta. Foto: Maria Söderberg

Information

Genom artiklar, annonsering i Magasin Silvervägen, Arjeplognytt.se och information på ett flertal digitala plattformar (ex vis Arjeplogs kommun) har information spridits om både Expedition Nasafjäll och våra aktiviteter. Här ett reportage om Jernkontorets seminarium: <https://www.arjeplognytt.se/2019/11/10/nasafjall-vackte-intresse-pa-jernkontoret/>

Bilaga 7

Lennart Klang:

ID-nummer fornminnen registrerade 2019

Fornminnesnummer Fornreg och Forsök: L1995:70, L2019:5134, L2019:5135, L2019:5136, L2019:5137, L2019:5138, L2019:5139, L2019:5141, L2019:5143, L2019:5145, L2019:5146, L2019:5147, L2019:5148, L2019:5149, L2019:5150, L2019:5152, L2019:5154, L2019:5155, L2019:5157, L2019:5158, L2019:5159, L2019:5161, L2019:5162, L2019:5163, L2019:5166, L2019:5168, L2019:5169, L2019:5170, L2019:5171, L2019:5172, L2019:5173, L2019:5174, L2019:5175, L2019:5176, L2019:5177, L2019:5178, L2019:5179, L2019:5180, L2019:5181, L2019:5182, L2019:5183, L2019:5184, L2015:5185, L2019:5186, L2019:5187, L2019:5188, L2019:5189, L2019:5190, L2019:5191, L2019:5192, L2019:5209, L2019:5209, L2019:5210, L2019:5211, L2019:5212, L2019:5213, L2019:5214, L2019:5215, L2019:5216, L2019:5217, L2019:5218, L2019:5219, L2019:5220, L2019:5221, L2019:5222, L2019:5223, L2019:5224, L2019:5225, L2019:5226, L2019:5227, L2019:5228, L2019:5229, L2019:5230, L2019:5231, L2019:5232, L2019:5233, L2019:5234, L2019:5235, L2019:5236, L2019:5238, L2019:5239, L2019:5240, L2019:5243, L2019:5244, L2019:5246, L2019:5247, L2019:5248, L2019:5251, L2019:5252, L2019:5253, L2019:5255, L2019:5259, L2019:5261, L2019:5264, L2019:5265, L2019:5267, L2019:5268, L2019:5269, L2019:5270, L2019:5271, L2019:5283, L2019:5284, L2019:5285, L2019:5286, L2019:5287, L2019:5288, L2019:5289, L2019:5290, L2019:5291, L2019:5292, L2019:5293, L2019:5294, L2019:5295, L2019:5296, L2019:5297, L2019:5298, L2019:5299, L2019:5300, L2019:5301, L2019:5302, L2019:5303, L2019:5304, L2019:5305, L2019:5306, L2019:5307, L2019:5308, L2019:5309, L2019:5310, L2019:5311.

Objekt-nr som inte redovisas i Fornreg: N97, N117, N153, N154, N158, N217.

Foto från guidningen 2019: Lennart Klang.

Expedition Nasafjäll

Expedition Nasafjäll är ett samarbetsprojekt om den historiskt intressanta gruvdriften på Nasafjäll i Arjeplogs kommun. Startåret var 2015. I denna rapport sammanfattas de senaste resultaten och publika arrangemang.

Syftet med Expedition Nasafjäll är att framhålla silvergruvornas betydelse i såväl ett riksperspektiv som ett lokalt perspektiv samt att tydliggöra behovet av arkeologiska och andra undersökningar i gruvmiljön. Sådana undersökningar behövs för att säkerställa ett långsiktigt bevarande för denna unika fornlämningsmiljö och göra platsen tillgänglig och begriplig för besökare.

